

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ

4.
СТРАНА

Мађари из Србије у узвратној посети

Преминуо Марко Декић

6.
СТРАНА

Славска свечаност у Грабовцу

5.
СТРАНА

Хуманитарна мисија театра

7.
СТРАНА

ПОЛИТИКА

Улази ли пројекат велике Албаније у конкретнију фазу?

Приштина и Тирана све гласније у кампањи за уједињење

Нешто се очигледно дешава, закључио је председник скупштинског Одбора за Косово и Метохију Милован Дреџун, коментаришући последње најаве о уједињењу Албаније и јужне српске покрајине. Док утицајни Атлантски савет предлаже стално америчко војно присуство у југоисточној Европи и активнију улогу Вашингтона у предупредивању нове балканске кризе, у Тирани и Приштини говоре о организовању референдума на Косову о припајању Албанији. Албански академик Реџеп Ђосја, рецимо, изјавио је да уједињење Косова и Албаније треба да буде први следећи циљ Албанаца, који би требало остварити пре уласка у Европску унију.

„Као што не дозвољава државама чланицама поделу на две земље, ЕУ не дозвољава да се њена два члана уједине у једну државу“, рекао је Ђосја албанској ТВ станици Виџн плус, пренео је РТС.

О оваквом референдуму пише и „Спутњик“ на немачком језику, позивајући се на изворе из Приштине. Само, у овом случају као мотив узимају се успорене евроинтеграције Косова, које је иначе фрустрирано чињеницом да „десет година после проглашења дефакто независности (фебруара 2008. године), и даље по међународном праву припада Србији“. Зато је очигледно да би косовски лидери могли да примене план Б, чији је мото „ако неће да нас приме у ЕУ, идемо у Албанију“, каже извор „Спутњика“ близак круговима у косовској влади.

Референдум је могуће организова-ти, као и „наштеловати“ резултат, имају они искуства са тим, каже Дреџун, али, како додаје, ствар је у томе што Албанија сада појачава причу о уједињењу са Косовом, нескривено изражавајући великоалбанске претензије, док

Док у Вашингтону говоре о сталном војном присуству у југоисточној Европи и активнијој улози у спречавању „нове балканске кризе“, у Тирани и Приштини најављују припајање Косова Албанији

истовремено албански политичари на Космету покушавају да увуку САД у причу о дијалогу Београда и Приштине. Да ли је то нека добро осмишљена кампања која би требало да омогући стварање „велике Албаније“, или Албанци покушавају да преговоре Србије о чланству у ЕУ искористе да нешто добију?

Наводећи ова питања, која су за сада без одговора, Дреџун упозорава да прича о уједињењу Косова и Албаније свакако није добра, јер дестабилизује регион. „Стварање велике Албаније“ сигурно не може да прође без парчања Македоније. Осим тога, ре-

ферендум који би био евентуално одржан на Косову не би био легитиман, а његов резултат једноставно не би могао да се спроведе мирно“, истиче Дреџун, додајући да „Србија сигурно

неће дозволити да Албанија, под видом некаквог референдума и уједињења, изврши насилну анексију дела наше територије и да тиме и српски народ који живи на Космету увуче у некакову велику Албанију“.

Упоредо са изношењем сценарија о референдуму, Рамин министар за Албанце ван границе Пандели Мајко (бивши премијер Албаније у време НАТО бомбардовања Србије), говори практично о „великој Албанији“ – без референдума. У оба случаја, наравно, остаје отворено питање да ли би Косово припајањем Албанији аутоматски „ушло“ и у НАТО, имајући у виду да је Албанија чланица западне војне алијансе. Мајко је на Економском форуму албанске дијаспоре у Приштини позвао косовске власти на „отварање граница“ 1. јануара 2018, називајући то „европском акцијом“.

Први потпредседник владе и министар спољних послова Ивица Дачић не верује да је могућа промена формата дијалога између Београда и Приштине, на тај начин да се у дијалог укључи неко са стране, па ни САД. Шеф српске дипломатије навео је да ће Косово „мало сутра“ моћи да постане члан УН, преноси Танјуг. Подсетио је да је за то Приштини потребно две трећине гласова земаља чланица и навео да „док смо ми пријатељи са Русијом и Русија може да стави вето на ту одлуку“. ■

БЛЕДУЊАВИ СТАВОВИ ЕУ

Свака промена формата у дијалогу Београда и Приштине, укључујући и ангажовање САД, мора да буде подржана и од Србије, поручили су у међувремену из Брисела. „ЕУ је посредник у дијалогу Београда и Приштине. На двема странама је да се договоре о садржају, формату, брзини и агенди“, изјавила је за Танјуг портпаролка Европске комисије Маја Коцијанчич и поновила да ЕУ и САД „блиско сарађују“ када је реч о западном Балкану.

Својашања на истоку Балкана

Бугарска би да и Горанце прогласи припадницима свог народа

После добијања статуса мањине у Албанији, Софија је кренула офанзивно да проглашава Горанце Бугарима. „Бугарска тражи званично признање бугарске мањине на Косову, не само као наставак недавног признања наше мањине у Албанији, већ као део редовне државне политике“, изјавио је за БИРН Петар Харалампијев, шеф Државне агенције за Бугаре ван граница. Како преноси портал „Балкан инсајд“, Харалампијев је рекао да су прошле недеље седници парламентарног одбора за Бугаре у иностранству присуствовали и чланови заједнице Горанаца на Косову, који траже бугарски идентитет.

„Бугарска је била међу првим земљама које су признале Косово као државу. Желимо да Бугари на Косову буду признати као мањина, како бисмо им помогли да живе боље и да имају боље могућности да уче ма-

терњи језик и очувају своју културу“, истиче Харалампијев, чије су „Уједињене патриоте“ мањински партнер у бугарској влади. Харалампијев каже да су Горанци који живе на Косову браћа, сестре, рођаци и крвни сродници етничких Бугара у Албанији, који су 13. октобра, доношењем Закона о националним мањинама, признати као једна од девет мањина.

Адем Хоџа, једини посланик горанске мањине у Скупштини Косова и члан парламентарне групе Српска листа, каже:

„Сви покушавају да нас присвоје. Осим Бугара, то покушавају и Македонци. Али ми смо Горанци, који имају свој национални идентитет, традицију, културу и словенски језик“, истиче Хоџа, који је 13. новембра напустио заседање косовске Парламентарне комисије за европске интеграције, јер није било превода на српски језик. Хоџа појашњава да по попису Приштине из 2011. на КиМ има 11.500 Горанаца и да зна да су поједини због ратова деведесетих почели да се изјашњавају као Бошњаци.

Откада је Бугарска ушла у ЕУ, многи са Косова покушавају да добију њен пасош, па тако и Горанци, каже Назим Мехмеди, координатор за сарадњу са медијима у општини Гора. ■

Мађарско-српска културна и информативна сарадња

РЕГИОН

ЕУ помаже формирање нових културних установа и информативног центра на српском и мађарском језику

Како је речено, задаци Пројекта су покретање интернет-информативног центра на мађарском и српском језику, као и успостављање српских и мађарских културних центара у Морахалому и на Палићу. Осим тога, циљ је и интегрисање Новог Сада, као будуће Европске престонице културе у културни и туристички живот пограничног региона Мађарске и Србије.

„Град Нови Сад је поносан што учествује у реализацији тог битног и значајног пројекта прекограничне сарадње између Србије и Мађарске, а Градску управу за културу посебно радује чињеница да је он стопроцентно у складу са Стратегијом културног развоја нашег града”, рекао је члан Градског већа за културу Далибор Рожић.

„Ту пре свега мислим на децентрализацију културних садржаја, али кроз тај пројекат постоји прилика да се представе културне институције нашег града. Већина културних садржаја биће обухваћена у насељима Ковиљ, Ченеј, Телеп и Футог, тако да кроз те активности утичемо и на остваривање циљева зацртаних нашом стратегијом. Кроз реализацију ИПА пројекта, Град и Градска управа за културу ће, преко својих институција, има-

у „Мастер центру” Новосадског сајма представљен је ИПА пројекат прекограничне сарадње „Colorful cooperation”. Нови Сад је један од партнера у пројекту који има за циљ развијање свеобухватне културне стратегије за цео мађарско-српски погранични регион

Нови Сад

ти прилику да обезбеде одређену опрему неопходну за што боље организовање и рад установа”, рекао је Рожић и додао:

„У наредном периоду тежићемо ка томе да више наших институција културе аплицира код фондова Европске

уније, јер нам је циљ, с једне стране, да на тај начин за ресор културе обезбедимо што више новца, а с друге, да повећамо капацитет наших установа.”

По речима директорке Еврорегионалне развојне агенције ДКМТ Естер Чокаши, пре неколико месеци покре-

нут је пројекат великог значаја. У њему учествују Нови Сад, Палић, Морахалом и Развојна агенција ДКМТ.

„Тим пројектом смо желели да приближимо становништво пограничног подручја Србије и Мађарске, да бисмо сазнали шта се дешава с друге стране границе што се тиче културе. Односи између наше две државе су добри, али културна сарадња није довољно јака. Мало је оних који долазе из Новог Сада у Сегедин да би погледали неку позоришну представу, као што ни становници Сегедина и Кечкемета нису упућени у културна дешавања која се одвијају у Војводини. Чак ни Егзит фестивал није у великој мери познат, а мало њих зна да у Новом Саду постоји и Дино-парк за децу. Стога на овај начин желимо да емитирамо што више информација становништву Војводине на српском језику, а жеља нам је и да што више њих посећује културне манифестације”, рекла је Естер Чокаши.

Како је казала, још један од циљева ИПА пројекта је да институционализује те догађаје, с обзиром на то да ће 2021. године две представнице Еврорегије ДКМТ, Нови Сад и Темишвар, бити Европске престонице културе. ■

Сусрећи челника Крагујевца са мађарским привредницима

Мађарска отвара почасни конзулат у Крагујевцу као најаву интензивније сарадње са центром Шумадије

На позив Комитета за Западни Балкан Привредне коморе Мађарске, делегација Крагујевца представила је економске и привредне потенцијале тог града. Гостујућу делегацију чинили су Александар Штајн, помоћник градоначелника за унутрашњу и међународну сарадњу, Зоран Рајовић, помоћник градоначелника за надзор над инвестицијама у ванпривредним делатностима и Предраг Лучић, директор Регионалне привредне коморе Крагујевца.

Делегација Крагујевца разговарала је са двадесетак представника великих мађарских компанија из различитих области и упознала их са привредним амбијентом, потенцијалима и могућностима за проналажење заједничких интереса и остваривање сарадње.

— Од изузетног је значаја то што је мађарска страна, поред бројних градова у Војводини и Београда, Крагујевац препознала као град одакле ће кренути са економским и привредним плановима ка Централној Србији. Надамо се и очекујемо да ћемо у наредним месецима направити конкретне кораке у оквиру ове сарадње, јер је наш циљ стварање добре пословне климе и привлачење инвестиција које ће отворити нова радна места — рекао је Александар Штајн, помоћник градоначелника.

„Од изузетног је значаја то што је мађарска страна, поред градова у Војводини и Београда, препознала Крагујевац као град одакле ће кренути са економским и привредним плановима ка централној Србији”, каже помоћник градоначелника Крагујевца Александар Штајн

Крагујевац

У оквиру сарадње планирано је потписивање Меморандума о сарадњи између Привредне коморе Мађарске и Привредне коморе Србије, Регионалне привредне коморе Крагујевац и Града Крагујевца. Меморандум предвиђа отварање Канцеларије Комитета за Западни Балкан Привредне коморе Мађарске, у циљу промовисања потенцијала града Крагујевца, али и посредовања и пружања логистичке подршке мађарским привредницима који желе да инвестирају у наш град. Уједно, Меморандум ће промовисати Конзулат Мађарске са седиштем у Крагујевцу, чији ће почасни конзул бити бизнисмен Милан Радуновић, најавио је Штајн. После званичног потписивања овог документа планирана је посета заинтересованих мађарских привредника Крагујевцу.

Зоран Рајовић, помоћник градоначелника, рекао је да је делегација Крагујевца имала веома значајан и успешан састанак коме су поред представника великих мађарских компанија, присуствовали и представници Министарства спољних послова Мађарске и директори Привредне коморе Мађарске.

— То је оно што нам даје сигурност и гаранцију да ће пројекти о којима смо разговарали у наредном периоду бити и реализовани — додао је Рајовић. ■

САРАДЊА

Делегација Мађара из Србије у узвратној посети Србима у Мађарској

Тачке спајања у служби пројеката и програма будуће сарадње

У просторијама Српске земаљске самоуправе госте су дочекали и поздравили Вера Пејић Сутор, председница Самоуправе Срба у Мађарској, Љубомир Алексов, представник Срба у Парламенту Мађарске, чланови скупштине Срба и челници институција. Председник Мађарског националног савета Јене Хајнал, захваљујући се на добродошлицу и предао домаћинима пригодан поклон. После обиласка канцеларија Самоуправе, делегације двеју мањина примљене су у Парламенту, у сали „Естерхази“, где су им домаћини били Јанош Латорцаи, потпредседник Парламента и Атила Филеп, државни секретар.

Љубомир Алексов је притом одржао пригодан поздравни говор, а Раде Дробац, амбасадор Републике Србије, присутнима се обратио следећим речима:

„Захваљујем се домаћинима, јер је Парламент место где овакви разговори треба да се воде. Данас, када су политички односи Мађарске и Србије на највећем нивоу у историји, веома је добра иницијатива да се ове две заједнице састају и размењују искуства за унапређивање обостраних интереса.“

Атила Филеп је истакао да проблеми увек добијају много већи публицитет, па зато не треба дозволити да до њих дође.

„Добро је што разговарамо и негујемо односе са народностима, што јача и обогаћује све нас“, рекао је Филеп.

На заједничкој седници било је речи о активностима двеју мањинских заједница у протеклом периоду. Вера Пејић Сутор је изнела детаље о завршеним и планираним пројектима Самоуправе Срба у Мађарској. Јене Хајнал је говорио о Националном савету мађарске националне мањине, који је је од маја 2017. године преузео координацију савета националних мањина у Србији, у трајању од једне године.

Љубомир Алексов је затим предложио формирање Награде „Краљица Јелена“, која би се сваке године додељивала по једној истакнутој особи из

Чланови Скупштине Самоуправе Срба у Мађарској и челници њених институција, састали су се и разговарали у Будимпешти са члановима Националног савета мађарске мањине у Србији, приликом њихове узвратне посете, уприличене 29. новембра у мађарској престоници

редова мађарске заједнице у Србији, односно српске у Мађарској. По његовом мишљењу, додељивање одликовања имало би позитиван утицај на добросуседске односе, као и на односе две националне мањине.

Овом приликом су Мартина Гонди, директорка Војвођанског мађарског културног института, са седиштем у Сенти и Петар Ластич, директор Српског института, са седиштем у Будимпешти, представили своје институције и њихове делатности, након чега је уследио свечани чин потписивања уговора о сарадњи.

Игор Рус, потпредседник Самоуправе Срба у Мађарској, говорио је о наставку сарадње две мањине:

„У марту, на првом састанку у Суботици, почели смо да се упознајемо

и наш пут и циљеви су углавном идентични. То је начин на који да се представљамо и сачувамо свој идентитет.

Због повољне политичке климе имамо могућност за још чвршћу сарадњу и континуирани рад.“

Мартина Гонди је истакала важност укључивања Војвођанског мађарског културног института у ове разговоре и потписивања уговора о сарадњи са Српским институтом.

„Могућност за сарадњу и заједнич-

Јене Хајнал:

ИСКОРИСТИТИ ДОБРЕ ОДНОСЕ МАЂАРСКЕ И СРБИЈЕ

После седнице, Јене Хајнал је за наш лист изјавио да сматра како су оваква заједничка окупљања веома значајна.

„Самоуправе Мађара у Србији и Срба у Мађарској имају велику улогу да би наше државе градиле такав пут који ће бити од значаја за мањине, на коме ће им бити омогућено да сачувају свој идентитет, културу и језик. Морамо искористити добру сарадњу Србије и Мађарске, да бисмо још више остварили своје интересе. У време великих миграција младих, морамо направити добре стратегије у образовању, култури, информисању, службеној употреби језика, као и породичне стратегије, да бисмо младе привукли да остану у свом завичају. Мађарска влада

нас у овоме веома подржава, обезбеђивањем великих средстава за изградњу разних установа и институција, давањем стипендија и средстава која помажу да се сачува мађарски идентитет. Србија има добре односе према мањинама, али финансијска подршка заостаје, па зато велику важност има улазак Србије у ЕУ“, рекао је Хајнал.

Он је истакао да велику важност у унапређењу односа двеју земаља има потез мађарског председника Јаноша Адера и бившег српског председника Томислава Николића, који су у Чуругу одали част невиним жртвама, Србима и Мађарима. Овим потезом су, каже наш саговорник, допринели да се обе мањине боље осећају и да имају већу сигурност.

ке пројекте постоји, већ у децембру је планиран први сусрет у Сенти. Не сумњам да ћемо заједничким радом остварити успешну сарадњу и добре програме“, изјавила је Гонди.

Њено мишљење дели и Петар Ластич. По његовим речима, ово је један оквирни споразум који отвара могућности за размену информација, литературе, публикација, за узајамно учење у програмима. Споразум мора да се попуни конкретним садржајима и програмима код формирања годишњих планова рада.

„Имамо доста додирних тачака у раду. Мађарски институт је веома успешан у објављивању монографија о насељима мађарске заједнице, о завичајној историји и размена искустава би нам добро дошла. Такође се веома успешно бави дигитализацијом њиховог писаног наслеђа и прављењем виртуелног музеја. Ми имамо исти задатак и значила би нам њихова помоћ на том пољу. Проучавање српско-мађарских културних веза је неизбежно за обе институције, као и истраживање живота једне мањине у већинској средини. У споразуму је на мој захтев унето да се покуша сарадња на тему израде разних помагала, стручних материјала, термилошких речника за стручну терминологију у администрацији. Ово је неопходно да бисмо унапредили употребу српског језика у организационом животу. Сигуран сам да има још могућности за унапређење службене употребе мађарског као мањинског језика у Србији и да ту можемо да пронађемо заједничку тему“, сматра Ластич.

Сусрет у Будимпешти завршен је заједничком посетом српској цркви Светог Ђорђа у центру мађарске престонице.

Катарина Павловић

Српско позориште у Мађарској на иуиу хуманоси

Прикупљене играчке и школски прибор за децу са посебним потребама

Хумана идеја да се помогне другима, врхунски је принцип хришћанског живота и саживота са људима поред нас. Управо на овом путу добрих дела нашао се 26. новембра и креативни тим Српског позоришта у Мађарској, на челу са директором Миланом Русом. Сала је била припремљена за дочек више од 60 љубитеља позоришта, столице поређане и по сцени, велики сто на улазу био је постављен како би сви они који пристижу могли да ту ставе украсне кесе, шарене пакете, у којима су се криле играчке, бојице, фломастери, сликовнице, или неки други материјал који се користи у настави за најмлађе.

Уметнички секретар Српског позоришта Бранимир Ђорђевић, брижљиво је распоређивао поклоне који су полако почели да прекривају црвени столњак. Посетиоци су улазили и са букетима цвећа које је очекивало глумицу Катју Чонгради. Уметница се спрема за почетак представе „Сиси и ја“, коју је сама написала и већ дуго изводи.

Публика је упијала са одушевљењем познату причу о аустријској царици и мађарској краљици Елизабети, која у представи пребира сећања, „говори“ с Францем Јозефом, својом децом, прича о строгости бечког двора и протоколу са којим се борила, али и о важним сусретима са истакнутим историјским и политичким личности-

Глумица Ката Чонгради одиграла је у сали Српског позоришта у Мађарској комад „Сиси и ја“, који је сама написала и већ дуго изводи, а посетиоци су уместо улазница, на представу доносили школски прибор и играчке, намењене деци са посебним потребама из школе „Барош Габор“

ма у Мађарској, као што су Деак Ференц, гроф Елемир Баћани (Batthyány Elemér) и наравно о пријатељству с Андрашијем, о чему и данас живе романтичне приче. Музика и изабрани сонгови на немачком и мађарском језику, као и интересантна сценографија која дочарава чипкасти салон познате царице, преносе публику у тадашњи свет, која се током представе не устеже да заплеска у ритму.

— Катју Чонгради познајем више од 15 година, тада смо заједно играли у представи „Певај госпођо Тери“. Учествовао је и Јосо Маториц и многи други мађарски глумци. Она је написала многе текстове за позоришне представе, редитељ је и слободни

Глумица Ката Чонгради у улози принцезе Сиси

уметник. Када смо се недавно срели у Лигету она ми је предложила да се помогне деци са посебним потребама из школе „Барош Габор“, и да се одигра једна добротворна представа. Позориште је одмах прихватило Катину дивну идеју, ми смо понудили

АКЦИЈЕ

нашу салу и реализацију ове представе и сви смо радо били домаћини. Сви посетиоци донели су неку играчку или школски прибор, а ко то није учинио, приложио је нека средства, колико је могао, и све ће то ићи у школу, где ће деца то моћи да користе — објаснио нам је Милан Рус, коме се уметница посебно захвалила на крају извођења представе, позвала га на сцену и у духу предстојећих празника поклонила му божићни украс у облику срца, са дивном поруком „где је вера, тамо је и нада, где је нада, тамо је и љубав“.

Глумица је аплауз на сцени, који је добила од препуног гледалишта, поделила и поклонила свим члановима Српског позоришта у Мађарској, најављујући даљу сарадњу и представу у јануару 2018. године, која је посвећена успомени на њеног покојног мужа, Иштвана Ш. Нађа (S. Nagy István), чије текстове познатих мађарских шлагера певачи на овом простору. На предстојећој представи Српско позориште ће у свом препознатљивом маниру отпевати познате песме у терци и балканском маниру, што ће бити прва таква обрада познатих мелодија и нова прилика за сусрет са овом дивном глумицом и српским позоришним ансамблом.

Д. Б.

У мађарској престоници је по седми пут одржан Дипломатски базар, на коме су продаји били намењени национални производи из четрдесетак земаља, које у Мађарској имају своја дипломатска представништва. Сав приход намењен је оболелим и малишанима са посебним потребама

Главни циљ Дипломатског базара, одржаног 26. новембра у хотелу „Интерконтинентал“, био је да прикупе средства продајом националних производа на штандовима дипломатско-конзуларних представништва, и потом упуте деци са посебним потребама, ромској деци као и деци болницама „Хејм Пал“ и „Сент Ласло“ у Будимпешти.

Штанд Србије био је уређен у националном стилу са српском заставом, украшен ћилимима, везеним пешкирима, производима од пуствоване вуне и бројним другим традиционалним предметима и специјалитетима. Посетиоци су, осим у куповини, могли да уживају и у дегустирању српских вина и ракије. Присутни су били и амбасадор Србије у Будимпешти Раде Дробац и његова супруга Светлана.

Хуманитарна акција суируија сираних дијломаија у Будимпешти

Запажено учешће Србије на овогодишњем Дипломатском базару

Српски штанд посетила је и супруга председника Мађарске Анита Херцег, чији је домаћин била Светлана Дробац, супруга амбасадора Србије

У изјави за наш лист, амбасадор Дробац је изразио задовољство што Србија и ове године учествује на овој манифестацији. Он се захвалио на донацијама свима онима који су својим производима помогли успешну презентацију Србије, као и колективу амбасаде и српској заједници у Мађарској,

која је својим ангажовањем допринела да и ове године наступ Србије буде успешан и веома запажен.

Осим познатих српских прехранбених производа и специјалитета, посетиоце су привукли и производи од вуне и српски вез. Ове рукотворине је донирало Удружење *Бео-ешнови-*

зија из Београда. Нису изостали ни производи савременог модног карактера, попут дизајнерског брэнда „Шкрабац“.

Дипломатски базар се одржава под покровитељством супруге мађарског председника, Аните Херцег, која је и лично посетила штанд Србије и на њему се у краћем разговору задржала са госпођом Светланом Дробац, супругом српског амбасадора.

„И ове године штанд амбасаде био је веома богат и изазвао је велико интересовање посетилаца. Веома ми је драго да су наш штанд посетиле супруге председника Мађарске Јаноша Адера и министра спољних послова Мађарске Петера Сијарта, које су послужене традиционалном српском погачом и слаткишима српских фирми. Србија је и овом приликом афирмисала своје националне брэндове и привредне могућности“, рекла је Светлана Дробац.

Допринос овој манифестацији дала је и српска заједница у Мађарској, учешћем КУД-а „Табан“, као и поклонграфиком уметника Милана Ђурића. Под српском заставом, сада већ традиционално, учествовала је и послатичарница „Самош“.

Д. К.

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Марко Декић Бодољаш (1937-2017)

Човек који је веровао у моћ поезије и људску доброту

Сви који су познавали Марка Декића Бодољаша просто нису поверовали да је 20. новембра текуће године у својој 80. години живота у Будимпешти преминуо песник, дугогодишњи новинар и културни радник. Ништа није наговештавало да ће увек наслеђени књижевник отићи, са својим стиховима и плановима, веза-

„Мајка ми је Српкиња била, а то сам нагласио пред свима који су ме удостојили приликом приредбе, коју су организирали у моју част, поводом мог рођендана”, рекао нам је недавно познати књижевник и новинар Марко Декић, који је овај свет напустио 20. новембра, у својој 80. години

вачки, румунски, њемачки, енглески, ромски језик, па чак и на есперанто. Осим тога, и сам преводим. Ја пишем на свом материнском српскохрватском језику. Мајка ми је Српкиња била, а то сам нагласио пред свима који су ме удостојили приликом приредбе, коју су организирали у моју част поводом мог 80. рођендана – рекао ми је Марко Декић, коме су у „Кроатици”, у Будимпешти, 26. септембра приредили пригодно рођенданско славље.

Он је за ту прилику позвао многобројне своје пријатеље, госте, међу којима су се нашли и Срби.

– Ја волим пријатеље, имам их хвала Богу доста. Вјерујем да у животу нисам никога увриједио. На моју рођенданску прославу дошао је и нови председник Друштва хрватских књижевника Ђуро Видмаровић, који ми је стари пријатељ. Али, били су позвани и дошли су ми у госте и др Марко Рус, Мита Живић, др Иван Голуб, Петар Милошевић, који ми је, такођер, уредио једну од збирки „Ти-

ним за објављивање још једне збирке песама. О њој ми је причао пред саму пројекцију документарног филма

„Шајком небу под облаке”, аутора Ђорђа Шибалина, земљака из Сантова, родног села које га је пратило то-

ком целог живота. И којем се увек радо враћао.

Марко Декић рођен је 22. септембра 1937. године у Сантову. Основну школу је завршио у родном селу, да би потом матурирао у Српскохрватској/Хрватскохрватској гимназији и Учитељској школи, а одмах затим укључио се у културно-просветни рад Јужних Словена у Мађарској. Прво је као учитељ радио у Хрватској Кемљи, градишњанско-хрватском насељу, а потом године 1959. запослио се у Демократском савезу Јужних Словена у Мађарској. Два десетлећа радио је као виши референт за културна питања. Од 1979. године почео

ПОСЛЕДЊИ ИСПРАЂАЈ У РОДНОМ САНТОВУ

Марко Декић је припремио и десету књигу, која тек треба да се штампа. Она носи наслов „Повратак коријенима”. У вези с њом, он је рекао следеће:

– Ја сам се вратио у Сантово, јер ме коријени вуку кући. Чак смо и кућу купили тамо. Припремио сам ту књигу, а она је сиже досадашњег живота.

Сахрана Марка Декића, који је био омиљен међу Хрватима, Србима и Словенцима, као и међу свим људима добре воље, биће обављена на гробљу у његовом родном Сантову, 16. децембра са почетком у 10 сати.

је радити као новинар у уредништву „Народних новина”, а након оснивања „Хрватског гласника”, недељника Хрвата у Мађарској, постао је заменик главног и одговорног уредника поменутог листа. На тој функцији радио је све до свог пензионисања.

Већ у раној младости Марко Декић је показао велико интересовање према књижевности. Прве песме су му светлост дана угледале у „Народним новинама” и „Народном календару”. Плодан песник је ушао са великим бројем својих песама у антологију песништва хрватске и српске мањине у Мађарској, штампане 1969. године, која је носила наслов „У коло”.

Декићева прва самостална збирка песама објављена је 1979. године под насловом „Дуга над завичајем”. Потом су следиле збирке „Сунчана поља”, „Тишине и љубави”, „Стопама детињства”, „С бачванске равнице”, „Мириси врбика”, „Пружи ми руку” и на крају је објављена и „Моја је пјесма шарена”.

– Срочио сам ја доста за тих осам деценија. Изашло ми је девет књига, ова последња „Моја је пјесма шарена” гласи за дјецу. Доста тога је објављено и у разним антологијама у бившој Југославији, чак сам и у Мађарској заступљен у више антологија. Превели су ме и на мађарски, сло-

шине и љубави” и још многи, који су ме удостојили и били са мном на тој, за мене веома драгој свечаности.

Нажалост, завеса живота Марка Декића се 20. новембра заувек и незауостављиво спустила. Након кратке и тешке болести, уснуо је песник који је волео песме, фолклор, пријатеље, дружење.

Чика Марко, Ваш лик, људска величина, дело, Ваше песме, заувек ће остати са нама. У нашем памћењу и срцима. Нека Вам је слава и вјечнаја памјат.

Предраг Мандић

ИМЕНИК

Самоуправа Срба у Мађарској
Тел. +36 1 331 5345
Имејл: ssm@t-online.hu • Веб: www.szerb.hu

Амбасада Србије у Будимпешти
Тел. +36 1 322 9838
Имејл: budapest@serbiaemb.t-online.hu
Веб: www.budapest.mfa.gov.rs

Културни и документациони центар
Срба у Мађарској
Тел. +36 1 269 0100
Имејл: kd.centar@gmail.com
Веб: www.centar.hu

Српске недељне новине
Тел. +36 30 477 8233 (секретаријат)
Имејл: ssnbudimpesta@gmail.com
Веб: www.ssnovine.com

Српски педагошки и методолошки центар
Тел. +36 70 339 2995
Имејл: szerbpedkp@gmail.com

Српски институт
Тел. +36 1 782 1639
Имејл: info@srpskiinstitut.hu
Веб: www.srpskiinstitut.hu

Радио програм на српском језику МТВА
Тел. +36 72 518 330
Имејл: radios@radio.hu • Веб: www.radio.hu

Српска самоуправа у Будимпешти
Тел. +36 1 269 0633 • Имејл: ssb@freemail.hu

Епархија будимска
Тел. +36 26 314 457
Имејл: ortodox.diocese@serb.t-online.hu

Музеј Епархије будимске
Тел. +36 26 312 399
Имејл: serbmus@serb.t-online.hu

Храм Св. Георгија у Будимпешти
Тел. +36 1 788 0605, +36 30 989 6139
Имејл: otaczoran@hotmail.com
Веб: www.hramsvgeorgijabudimpesta.rs

Српско позориште у Мађарској
Тел. +36 30 653 1871
Имејл: szinhaz@szerb.hu
Веб: http://szinhaz.szerb.hu

Српска школа „Никола Тесла”
Тел. +36 1 351 6550
Имејл: szerbisk@freemail.hu
Веб: http://nikola-tesla.net

Српска основна школа у Батањи
Тел. +36 68 456 006
Имејл: szerb-iskola@freemail.hu
Веб: www.szerbek-battonyan.hu

Српска основна школа у Десци
Тел. +36 70 233 3821

Српска основна школа у Ловри
Тел. +36 24 482 583

Радио Јужни ветар, FM 98.0 и 91.6
Тел. +36 20 499 5014
Имејл: radiojuzni@gmail.com
Веб: www.radioszentendre.hu

Минибусом за Србију - Terra Travel
Тел. у Будимпешти: +36 70 504 7240;
Тел. у Београду: +381 11 630 1591;
+381 64 802 6680 (0-24h)
www.terratravel.rs

Свечанстї у срїској светињи на јуїу Мађарске

ДУХОВНОСТ

Манастир Грабовац прославио своју храмовну славу

У манастиру Грабовац је 21. новембра достојно је прослављена храмовна слава – Сабор Св. архангела Михаила. У светињи где су верници, који су навикли на масовно окупљање српских православних верника приликом одржавања петровског духовно-народног сабора у јулу, овом приликом помало разочарано констатовали да је мало њих дошло да присуствују прослави Аранђеловдана, храмовне славе монументалне цркве, која је саграђена у XVIII веку.

Уз саслужење свештенства, свету архијерејску литургију служио је епископ будимски Лукијан. Преосвећени владика је уједно одржао и свечану

„Анђели и арханђели, они су некако једна веза између Бога и људи. И сваки човек кад је крштен – дете кад је крштено – они добију анђела чувара. Свака породица хришћанска има анђела чувара. Докле? Док служе Богу. Кад се окрене од Бога, онда се и анђео окрене од оних, који су се окренули од Бога. И онда долазе катастрофе и несреће.”

Епископ будимски је подсетио да је Св. архангел Михаило био и заштитник дома Немањића, он је био крсна слава Светог Саве, Немање и свих потоњих краљева и царева.

„Где год су могли, они су зидали задужбине, посвећене својој крсној сла-

славску проповед приликом које је говорио о небоземној радости свете литургије, важности поста, анђелској хијерархији, улози анђела и архангела:

ви. Ако отиђете у Призрен, тамо ћете наћи темеље једне цркве за коју су рекли да је чудотворна, најлепша на свету. А ако одете у Далмацију, Крку, видећете где је цара Душана сестра –

Јелена – направила предивни манастир Крку, који и дан данас служи као један расадник свештенства и монаштва наше Цркве.”

Владика Лукијан је осветио витраж с ликом Светог великомученика Георгија, који је светињи даривао кум овогодишње славе Хаџи Лазар Лалић, витражиста из Сомбора, односно, две иконе – Светог оца Николаја и Светог великомученика Димитрија – које је поклонила госпођа Љубица Стојановић Кашалин из Кнежева, Републике Хрватске.

Ни овогодишње аранђеловданско славље није могло да протекне без свечаног чина резања славског колача и благосиљања кољива: кумовао је Хаџи

Лазар Лалић, којем је ово било треће по реду кумовање у манастиру Грабовацу:

„За мене кумство значи све. И захваљујем се Богу што ме је удостојио да могу да будем кум славе, ове светиње. Волим овај свети храм, а славску традицију, кумовање желим да пренесем и на моје синове и њихове породице.”

Прослава Св. архангела Михаила потом настављена је агапеом, пригодним послужењем. Повео се разговор и о судбини манастира чији је заштитник најугледнији међу бестелесним силама и најближи небеском престоли и сматра се да је он спасио војску анђела од понора палих Сатаниних анђела.

П. М.

Духовне прославе у Печују

У знаку екуменизма, верске и националне толеранције

У Печују су у току адвентски програми. Слично ранијим, и ове године традиционална манифестација, у организацији месног Етнографског музеја, одвија се у знаку екуменизма, љубави и међусобне толеранције. Треба рећи да руководство музејске установе ништа није мењало из аспекта организације, па је након покретања шестонедељног серијала, у реализацију без изузетка укључило представнике хришћанских Цркава, како западне, тако и источне.

У оквиру серијала који траје од 12. новембра до 17. децембра, сваке недеље пали се по једна свећа, а затим, такође, у музеју, следи и агапе. Главни организатор манифестације Иштван Бурјан, руководилац Етнографског музеја позив је упутио и представницима Српске православне цркве који су изашли у сусрет молби домаћина, па је 19. новембра гост приредбе био протођакон Андраш Штријк. Пре њега, своје мисли о предбожићним припремама, те лепоти, величини Божића са аудиторijумом је поделила Марија Кевеши, посланик Локалне самоуправе града Печуја.

Након ње, протођакон Андраш Штријк је присутнима говорио о сво-

јим предбожићним осећањима, поделио своја мишљења, везана за празник Рођења Христовог, истичући при томе важност доношења жртве и поста. Он је нагласио да би данашњи свет – када свако јури и нема времена малтене ни за шта – требао да елиминисе самовољу и пред собом би требао да

има циљ, који се зове вечита љубав, духовна радост!

Представник Српске православне цркве је упозорио да се морају сачувати стари обичаји, традиције, предмети, наиме, наши преци су управо њима захваљујући сачували свој идентитет. И разне одлике, међу њима и

празновања разних празника, лепе обичаје, међу којима се налазе и они божићни.

„Нажалост, хришћанство често пута лоше, непрецизно дефинишу. У вези с њим кажу да је то једна корисна ствар. Хришћани одржавају школе, граде болнице и руководе њима, и још ређају разне друге ствари. Међутим, суштински гледајући, све су то само последице. Треба да имамо на уму да је срж, суштина хришћанства љубав. Љубав између Бога и човека, односно, између човека и човека. И та веза, која у себи носи љубав, ускоро ће да се роди у нашем друштву. Ради се о Исусу Христу, који је ту љубав записао у наша срца”, рекао је протођакон Андраш Штријк.

Богогодне речи протођакона Андраша Штријка заменио је потом пригодни културни програму којем су предбожићну и божићну атмосферу дочарали солисткиња Анет Сентеш и њен супруг, фрулаш Јанош Балог.

Адвентско вече приведено је крају паљењем свеће: другу адвентску свећу заједнички су запалили посланица Марија Кевеши и протођакон Андраш Штријк.

П. М.

СА ЛИЦА МЕСТА

Рейоршер СНН-а на омиљеном сасијајалишију младих

Оаза балканског духа и ритмова у срцу Пеште

Како може да изгледа једно добро вече у милионском граду викендом лична је ствар и свако има своје мишљење. Неоспорно је да свака суботња ноћ у Пешти нуди најразличитије прилике за добар провод, од рејв журки до мирних пабова уз живу музику. Љубитељи различитих врста провода могу пронаћи савршено место за своју врсту забаве.

Оваква понуда подразумева много буке и гужве на уским улицама које су препуне барова и ресторана у престоници. Са свих страна могу се чути страни језици и добро познате песме.

Упркос великој конкуренцији, ЈУ журка у организацији Вилмоша Шимона, одржава се традиционално и успешно у самом центру града, у једној од улица које су викендом најпосећеније у Будимпешти. Испред Елашхоказа, у дугачком реду било је оних који су дошли на Балканску журку у жељи да пробају специјалитете са ових простора и слушају типичну музику, али и неких других, који су у пролазу хтели да погледају шта се

унутра дешава и каква је журка у питању.

Ако би у неколико речи требало описати општу атмосферу у простору ЈУ журке, посетиоци су је окарактерисали као опуштenu, спонтану и „луду“ ноћ за памћење.

Занимљиво је да се наставља тренд да се на Балканској журци могу срести и „локалци“, али и људи из целог света, што се може преписати и погодној локацији која је посећена од стране много бројних туриста, као и привлачности догађаја.

Мила Петровић, која је и раније долазила на ЈУ журке, поделила је своје утиске са нама:

– Ако упоредим ову журку са оним које су се раније одржавале, било је много више људи вечерас. То вероватно показује како је популарност овог места порасла. Било је много оних који ни-

су са простора бивше Југославије. Мислим да би можда требало пронаћи већи простор, јер није било довољно места за плес. Такође, супер би било да пуштају и неке новије песме, јер има много младих посетилаца којима би се то свидело. Свакако, одлично сам се провела, јер поред српске хране, музике и људи, вече не може да буде промашај.

Међу онима који су први пут били на журци, била је и Ирина Илинчић из Бечеја, која је вече описала као незаборавно. Она објашњава:

– Мени се, искрено, допала маса људи, јер су били толико опуштени и свако је гледао своја посла. Сви су играли. Срела сам много познаника који већ годинама живе у Пешти и очигледно је да их овакви догађаји окупе. Атмосфера је права домаћа! Доста смо и пили, тако да је журка незаборавна – весело додаје Ирина Илинчић.

Они који припадају трећој типичној групи гостију на Балканској журци су странци, којима је ово потпу-

но ново и непознато искуство, па све посматрају из потпуно другог угла.

Маса Кадура је пореклом из Сирије и на журци је била први пут:

– Ова журка је потпуно другачија од било које на којој сам до сада била. Углавном идем на хип-хоп вечери, па можете замислити колика је ово била разлика за мене. Било ми је веома интересантно и сигурно бих дошла поново. Атмосфера је била пријатељска и лепо је видети колико људи уживају овде и певају сви заједно. Могла сам да стекнем утисак о томе како људи са Балкана схватају забаву и задовољство ми је што сам то открила. Нисам разумела речи песама, али сам играла уз музику пратећи ритам – рекла је Маса Кадура.

Иако би суботњу забаву свако описаво другачије, према својим интересовањима и навикама, понекад се једноставно склопе све коцкице, и једна иста журка у милионском граду постане савршен провод за стотину различитих људи.

Милана Мотика

Новосићи из батањској КУД-а „Суферини“

Игре из околине Босилеграда ускоро на сцени

Јесењи дани су КУД-у „Суферини“ из Батање, између осталог, донели и нову кореографију. Наиме, кореограф са којим већ дуже време ово Културно-уметничко друштво успешно сарађује, Љубомир Вујчин из Врбаса, одвојио је три дана да чланове друштва научи новим корацима и постави и нову кореографију. Колико је дуга сарадња са Љубомиром говори и чињеница да његово присуство и рад већ читаву деценију обележавају батањске летње фолклорне кампове.

Кореографија коју је овога пута поставио носи назив „Крајиште“, и представља сплет игара из околине Босилеграда, града у југоисточном делу Србије, на самој граници са Бугарском и Македонијом. Средства за нову кореографију обезбеђена су на конкурсном расписаном од стране „Батањског удружења за очување српске културе

и традиције“. Током првог дана овог интензивног тродневног курса савладани су нови кораци, а на пробама које су одржане другог дана, кораци су уклопљени у кореографију. Пробе су одржане у периоду од 10. до 12. новембра, два пута дневно, у јутарњим и поподневним часовима. Овом приликом, друштво је проширено за још пет нових чланица. У питању су ученице седмог и осмог разреда Српске школе у Батањи, које су изразиле жељу да своје учешће у игри „Суферинки“ наставе и након уписа у средње школе, па и касније.

Чланови КУД-а „Суферини“ поносе се и чињеницом да су захваљујући новчаним средствима добијеним од стране Министарства за људске ресурсе (ЕММ) и Фондације Министарства за људске ресурсе Мађарске (ЕМЕТ), као и учешћем на конкурс,

успели да обезбеде нове комплете народних ношњи. Поред постојећих, нове ношње ће свакако умногоме допринети професионалнијем приказу ширег спектра културе коју носи српска

традиција, а тиме и њеном успешнијем очувању, што је ово друштво себи поставило као основни циљ свога постојања.

Сања Ковачевић

Наставља се лепа традиција у граду на Тиси

Активисти у Сегедину поново покренули одржавање Српског бала

Јужнословенски, а потом српски балови у престоници Жупаније Чонград просто су привлачили љубитеље српског народног мелоса. Није ни чудо, пошто су балску манифестацију својим наступом увеличале такве естрадне личности као што су Предраг Живковић Тозовац, Вера Ивковић, Милан Бабић, Браћа Бајић, Биљана Петковић Маза и још многи други.

Дуги низ година, бал у Сегедину био је једна од водећих мањинских забавних манифестација у Мађарској. На балу су се окупљали не само Срби, већ и Хрвати, Мађари и Буњевци, жељни дружења и разбигриге, све док није угашен. Ове године, српска заједница у Сегедину одлучила је да ову традицију поново оживи

Још крајем осамдесетих, почетком деведесетих година прошлог века тражила се карта више за традиционални Српски бал у Сегедину, но, касније, постепено се смањивала публика, да би се на крају бал угасио.

Последњи пут Бал у Сегедину одржан је 2012. године, када је у зајед-

ничкој организацији Самоуправе Хрвата и Самоуправе Срба у Сегедину гост мештана и њихових гостију био легендарни певач и господин панонске шансоне Звонко Богдан.

Уследило је затишје, но, ове године на молбу многих чланова српске заједнице у Сегедину, руководство Са-

моуправе Срба у Сегедину и Месне српске заједнице одлучило је да обнови Српски бал.

Приредба је заказана за 25. новембар и одржана је у једном од угостиољских објеката. Иако су се организатори предвођени Јеленом Фаркаш Сејом, председницом месне српске са-

моуправе помало плашили хоће ли успети привући публику, попунити ресторан, у томе су успели. Њих седамдесетак је дошло из Новог Сентивана, Сирига, Деске, Батање, а било је гостију и из Баје, па чак и Суботице, Србије.

Треба рећи да је и сам оркестар био из Суботице – за добро расположење присутних побринуо се састав „Бачки тамбураши“. Чланови поменутог оркестра дочарали су пријатну атмосферу, па је балско весеље приведено крају сутрадан у ранојутарњим часовима.

Након успешног оживљавања Срп-

ског бала у Сегедину, чије приређивање је суфинансирао Културни и документациони центар Срба у Мађарској, руководиоци Самоуправе Срба у Сегедину и Месне српске заједнице већ сада убеђени су да ће наставак следити до године.

П. М.

Концертни познати новосадској музичкој састава

Тамбурашки оркестар „Васа Јовановић“ забављао Дешчане

Имајући у виду да је тамбура, тамбурашка музика популарна и у Десци, сасвим је природно да су Дешчани још 4. новембра, приликом одржавања „Банатског сабора“ радо прихватили предлог свог драгог пријатеља Зорана Бугарског Брице, уметничког руководиоца и диригента Великог тамбурашког оркестра „Васа Јовановић“ да се поменути састав представи у једној од културних оаза Срба у Мађарској.

Са друге стране не сме се заборавити да је „тамбура најпознатији симбол равничарског културног идентитета. Ни један други симбол не говори толико о људима, њиховим обичајима и животу, њиховој нади и вери, радости и тузи, љубави о равници, о Дунаву...“

Да је тако, присутни су се могли уверити и у Десци, приликом наступа тридесеточланог тамбурашког састава, који окупља музиканте из свих крајева Војводине.

Сјајни оркестар, који је основан 2007. године, доказао је да маестрално и препознатљиво гаји и негује традиционалну, староградску, народну, варошку музику са уметничким обрадама народних игара и песама, писа-

За концерт који је 26. новембра приређен у великој сали дешчанског Сеоског дома, владало је велико интересовање мештана и њихових гостију, па су дворану до последњег места испунили љубитељи тамбурашке музике свих националности

ним за тамбурашке оркестре, при чему не запоставља ни извођење композиција познатих светских аутора класичне музике, као ни обраду евергрин и салонске анимир музике.

Током двосатног концерта музикан-

ти су под диригентском палицом Зорана Бугарског Брице извели предивне композиције међу којима су се нашли „Сремчица коло“, „Војводино певај војвођански“, „Вереничко коло“, „Тихо, тихо“, „Сомборске руже“, „Свуд

по небу“, „Дивље руже“, „Кнез Игор“, „Мала ноћна музика“.

Све нумере испраћене су бурним аплаузима публике, која је посебним одушевљењем поздравила извођење хитова филмске музике: „Било једном у Америци“ Ениа Морикона и „Шиндлерову листу“, Џона Вилијамса.

На репертоару Новосађана нашли су се и „Besame mucho“, „Та твоја мунд хармоника“ и „Марамиза маркизет“ а концерт је био окончан „Дунда колом“ Максе Попова, непретенциозном игром ведре мелодиозности.

Додајмо и то да су гостовање Великог тамбурашког оркестра „Васа Јовановић“ у Десци својим наступом увеличали и вокални солисти Миодраг Булум, Ана Зорња, Зорана Иђушки и Јадранка Гојић.

Све у свему, публика је на крају овацијама испратила тридесеточлани тамбурашки оркестар који је, сасвим је сигурно, освојио нове симпатизере и заљубљенике тамбурашке музике. Концертом је подарио празник за уши и обезбедио пространост, „која допушта да се звуком и душом досегне до свих срца и свих меридијана, уз нежне жице тамбурице.“

П. М.

ШКОЛСТВО

Родитељски састанак у Сегедину

Разјашњене дилеме о перспективама српског школства на југу Мађарске

Хоће ли у Сегедину доћи до покретања српске основне школе и да ли ће своје посебне просторије добити сегединска Српска забавишна група, која тренутно функционише у забавишту на Тргу Хуњади, биле су главне теме састанка одржаног у Сегедину

Родитељи малишана сегединске Српске забавишне групе добили су одговоре на кључна питања везана за будућност српског образовања у Сегедину, приликом родитељског састанка одржаног 16. новембра ове године. Информације, везане за покретање Српске основне школе и смештај Српске забавишне групе дале су Вера Пејић Сутор, председница Самоуправе Срба у Мађарској и др Јованка Ластих, чланица Одбора за школство при ССМ-у, иначе директорка будимпештанске Српске основне школе и гимназије „Никола Тесла“.

Др Јованка Ластих је том приликом представила и идејни план адаптације зграде, коју је Влада Мађарске откупила од Локалне самоуправе града Сегедина с циљем да се тамо настани српско забавиште, односно, да на истом проради и српска основна школа.

Родитељи деце показали су прилично велику заинтересованост. У разговору са родитељима малишана, руководиоци Земаљске српске самоуправе су добили информацију и о једној приватној иницијативи, тј. о „Школи зналац-малац“ где деца иду викендом и после наставе где има школског узраста, који би можда и био заинтересован за укључивање у будућу

Српску основну школу у Сегедину. Баш зато, директорка будимпештанске Српске основне школе и гимназије је од маме, која је ову информацију поделила са присутнима, затражила контакте с циљем да се и тамо оде и родитељи упознају са напорима ру-

Др Јованка Ластих

ководства Самоуправе Срба у Мађарској у вези са формирањем Српског образовног центра у Сегедину где би место добили српско забавиште и српска основна школа.

Др Јованка Ластих је изјавила да ће се септембра следеће године по-

кренути настава српског језика у једној од школа у Сегедину, тј. 1. разред будуће српске школе, на самом старту прорадиће у изнајмљеној учioniци једне од образовних установа у поменутом граду. У техничком смислу биће то још једна од подружница будимпештанске Српске основне школе и гимназије „Никола Тесла“, а за полазнике и педагоге биће обезбеђена комплетна инфраструктура.

Према плановима, адаптација зграде где се планира оснивање Српског образовног центра треба да се заврши до 1. септембра 2019. године. Идејни план обнове објекта је урађен, а то је изфинансирала Агенција за руковање националном имовином. „Изабрана је већ и пројектантска кућа са којом је постигнут договор

око израде дефинитивних планова, значи, уколико Самоуправа Срба у Мађарској следеће године добије све дозволе и планове, у том случају за извођачке радове би било довољно годину дана.“ – рекла је др Јованка Ластих.

Чланица Одбора за школство при Самоуправи Срба у Мађарској није крила ни горњу границу трошкова целог пројекта: она достиже суму од милијарде форинти, па можда чак нешто и више. Она је нагласила да ће цела прича формирања Српског образовног центра у Сегедину добити политичку димензију, конотацију, којој у прилог иде отвореност и спремност пружања подршке од стране Владе Мађарске, па и Владе Србије.

Спремност политичких руководстава двеју земаља да подрже овај пројекат, дакле, постоји, а родитељски састанак су родитељи забавишараца искористили да директорки будимпештанске Српске основне школе и гимназије „Никола Тесла“ постављају разна питања везана за локацију српског образовног центра, шта после основне школе, занимало их је како ће настава изгледати, да ли ће она бити на једном језику или двојезична, тј. све оно што су сматрали да је битно и веома важно.

Било како било, заинтересованост од стране родитеља и добра воља постоји да се у Сегедину реализује пројекат, а спремни су за рад са децом, првим ластама српске основне школе у граду на обали Тисе и Снежана Дошић, односно, Милорад Станић, који су представљени као будући педагози српске осмолетке чије се покретање планира 1. септембра 2019. године.

Предраг Мандић

Излећ тимназијалаца у суседну Словачку

Сусрет са лепотама и знаменитостима Братиславе

Група ученика из 10.ц разреда Српске гимназије „Никола Тесла“ у Будимпешти кренула је на излет у Братиславу са својом разредном Светланом Чемерићкић Кучера и Бојаном Белићем, професором мађарског језика. Кренули смо јако рано, ујутро у пет сати. Након два сата дремања у возу на путу до Братиславе коначно стижемо у престоницу Републике Словачке.

Стигли смо у раним јутарњим сатима, али нас то нимало није спречило да кренемо у наше испланирано разгледање. Прво смо обишли Братиславску тврђаву са које се пружа предиван поглед на Дунав и град. Ту смо на кратко застали да се одморимо и направимо пар фотографија како бисмо имали неко сећање на нашу посету овом предивном замку. Обишли смо и катедралу Светог Мартина која је изграђена у XIII веку.

Кроз разговор и шалу брзо смо стигли до Словачког народног позоришта које је изграђено у периоду између 1885. и 1886. године за време Аустро-

угарске у неоренесансном стилу. Наравно, није било могуће да се обиђе Братислава, а да се не посети чувена

Плава црква. Храм Свете Елизабете је мађарска сецесионистичка црква смештена у источном делу старог града.

Док смо шетали и уживали у лепотама овог града погледали смо и стуб куге. Он је изграђен 1713. године из јавних донација са циљем да обележи крај куге која је владала Братиславом. Највећи део овог излета провели смо у старом граду у ком смо видели и неке од занимљивих скулптура које красе словачку престоницу. Видели смо споменик подигнут у част Кристијана Андерсена. Обишли смо још и многе друге знаменитости и нисмо ни приметили да се наш боравак у овом граду ближи крају.

Пуни утисака вратили смо се на Братиславску железничку станицу помало тужни што се наш излет полако завршава. Повратак у Будимпешту је протекло у препричавању догодовштине и најлепших тренутака тог дивног дана. Мислим да говорим у име целог мог одељења када кажем да ће нам овај излет остати у сећању још дуго и да је ово свакако био дан за памћење.

Ирина Булатовић

Самоуправа Срба у Печују срдечно вас позива на
духовни концерт

ДИВНЕ ЉУБОЈЕВИЋ И ХОРА „МЕЛОДИ“

11. децембра 2017. од 19.30 ч.

Катедрала Св. Петра и Павла у Печују
7621 Pécs, Dom tér 2
+36 70 234 3235; +36 70 451 4234

ПРЕДСТОЈЕЋИ ПРОГРАМИ У ПОМАЗУ

Регионални дочек Деда Мраза
15. децембра 2017. од 16.30 ч.

Свечана сала Градске куће
У програму учествују: Дечји оркестар „Мешелија“
и Дечја фолклорна група „Опанке“

Јавна седница помашке Српске самоуправе
29. децембра 2017. у 16.00 ч.
Дворац Телеки-Ватаји

Дочек српске Нове године
13. јануара у 20.00 ч.
Дом културе у Помазу

ВЕЧЕ ФОЛКЛОРА НАРОДНОСТИ У СЕГЕДИНУ

16. децембра 2017. од 16.00 ч.

Представиће се бугарска, грчка, пољска, немачка,
српска, словачка, украјинска и јерменска народност,
својим културно уметничким програмима

Petőfi-telepi Művelődési Ház
Szeged, Szántó Kovács János utca 28

После програма следи игранка, а за добро расположење
побринуће се оркестри „Balkán Quintet/Boros Quintet“,
„Purgos“ и „Рузмарин“

ШАРЕНА БАРКА

9. децембра 2017. (субота), од 11.00 до 14.00 ч.

Срдечно позивамо мале и велике на дечји програм који
ће бити одржан на броду Примус (док број 9, код
Маргитиног моста, са пештанске стране). Приредили смо
вам незабораван програм, уз добру забаву.

- Позоришна представа за децу „Јова Змај долази на чај“
- Забава и анимације за децу: Танца Наранца и Жељко Веселко
- Долазак Деда Мраза
- Пловидба Дунавом од 13.00–14.00 часова, са прелепом панорамом

Потребно је да до 7. децембра потврдите долазак,
на адресу:
kd.centar@gmail.com
Улаз је бесплатан!

Срдечно Вас очекују:
Српска самоуправа V квартна Будимпеште,
Културни и докуменџациони центар Срба у
Мађарској, Српска самоуправа XIII квартна,
Српска самоуправа Пешћанске жујаније

ИНФО СЕРВИС

Самоуправа Срба у Мађарској, Српска самоуправа у
Будимпешти и Културни и докуменџациони центар
Срба у Мађарској, срдечно вас позивају на

СВЕТОСАВСКУ ПРОСЛАВУ

субота, 27. јануара 2018. године

Програм прославе:

– 16.00 ч. – Светосавска академија, у Свечаној сали
Текелијанума
Адреса: 1053 Будимпешта, Улица Вереш Палне бр. 17

– 19.30 ч. – Светосавски бал у Хотелу „Данубиус арена“
Адреса: 1148 Будимпешта, Иђушаг утја бр. 1-3
Свирају: Оркестар Миће Јанковића и Оркестар „Село“
Наступају: Новица Неговановић и вокални солиста Љиља
Петров

Улазнице за бал се могу резервисати и купити од
12. децембра у просторијама Самоуправе Срба у
Мађарској, у Улици Микше Фалка бр. 3, у Будимпешти

Храм Свеишћ Георгија у Будимпешти

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА ДЕЦЕМБАР 2017.

09. 12. Вечерње	– у 16.00 ч.
10. 12. Св. Литургија	– у 10.00 ч.
16. 12. Вечерње	– у 16.00 ч.
17. 12. Св. Литургија	– у 10.00 ч. (Детињци)
18. 12. Вечерње	– у 16.00 ч.
19. 12. Св. Литургија	– у 10.00 ч. (Св. Никола)
23. 12. Вечерње	– у 16.00 ч.
24. 12. Св. Литургија	– у 10.00 ч. (Материце)
31. 12. Св. Литургија	– у 10.00 ч. (Оци)
- Јутрење се служи сваког дана у 7.30,
изузев недеље и празника

ЈАВНА СЕДНИЦА И ПРОСЛАВА СВЕТОГ НИКОЛЕ У ЈОЖЕФВАРОШУ

Српска самоуправа осмог кварта Будимпеште срдечно
позива све заинтересоване на своју јавну седницу, која
ће бити одржана 10. децембра 2017. у 15 часова, у
Самоуправи VIII квартна, Барош улица 63-67, први спрат,
просторија број 100.

Такође вас позивамо и на традиционално обележавање
Светога Николе, које ће бити уприличено на истој адреси,
од 16.00 часова.

ВЕЧЕ НАРОДНИХ ИГАРА И ИГРАНКА У БУДАЕРШУ

8. децембра 2017. од 18.00 ч.

У програму наступа КУД „Табан“

Адреса:
Ifjúsági Klub
Budaörs, Károly kiraly u. 3.

TERRA TRAVEL

Terra Travel, Грачаничка 16
11000 Beograd, Srbija
+381 11 2632-921; +381 11 630-1591
Dežurni telefon: +381 64 802-6680
Telefon u Budimpešti: +36705047240
info@terratravel.rs | www.terratravel.rs

Minibus prevoz "Od vrata do vrata"

Dnevni prevoz na relacijama:
Beograd - Budimpešta - Beograd
Beograd - Beč - Beograd
Beograd - Zagreb - Beograd
Beograd - Slovenija (svi gradovi) - Beograd
Beograd - Istra (svi gradovi) - Beograd

scan and find more

/TerraTravelRS

/agencijaTerraTravel

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ
СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✦ Издавач: Канцеларија Самоуправе Срба у Мађарској ✦ За издавача: др Јадранка Гергев ✦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ✦ На захтев издавача листа, уредништво не лекторисхе текстове појединих аутора из Мађарске, што значи да одговорност за стил, језик и објављене чињенице преузима аутор. ✦ Финансијер: Министарство за људске ресурсе Мађарске (Emberi Erőforrások Minisztériuma) ✦ Фотодизајнер: Иван Јакшић ✦ Седиште редакције: Nagymező u. 49, 1065 Budapest ✦ Пошћанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat Hivatala, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Имејл уреднишћива: snnbudimpesta@gmail.com ✦ Web: www.snnovine.com ✦ Графички прелом листа: Карољ Сабо ✦ За шћампарију Alfa Press Design Kft: Ференц Ибош ✦ Текстуалне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✦ HU ISSN 2061-0238

СЕЋАЊА

Меморијална манифестација на броду „Ђер“

Књижевном речју, музиком и игром обележен Дан сеобе

Програм обележавања Дана сеобе, на броду „Ђер“, почео је литерарним колажом посвећеним сеобама. Први део се базирао на одломцима из „Историје Срба“ Светозара Ђоровића, историчара. Кристина Бекић, професорка српског језика и књижевности у Српској гимназији „Никола Тесла“ у Будимпешти и разредни старшина 11.б разреда,

Пловидбом бродом „Ђер“, од Будимпеште до Сентандреје и натраг, група Срба из мађарске престонице евоцирала је успомене на јесен и зиму из 1690. године, када су се хиљаде наших сународина са југа Србије доселиле на ове просторе. Била је то једна од најмасовнијих српских сеоба, које ни данас не престају

5000 становника. Веома важну улогу у развоју Сентандреје имао је њен први градоначелник, Евген Думча. Он је одиграо велику улогу за свеукупно Српство у Аустроугарској монархији – рекао је Ђеквичка.

Он је детаљно описао експонате у изложбеним салама: у прве две сале приказане су биографије и дела четири истакнуте личности, становника Сентандреје, који су били значајни и за целу Угарску. Реч је о архитекти Алајошу Хаусману, инжењеру Хенрику Фишеру, оперском певачу Францу Штегеру и песнику Емилу Абрањују.

Госте су дочекали сентандрејски црквени торњиви и власник српске кафане „Корнер“ Миленко Маргаритовић, речима добродошлице и топлим домаћим погачицама.

Пролазећи романтичним улицицама празнично окићене Сентандреје, група се упутила у зграду спомен-збирке „Барчаи“ и Музеј „Ференци“, да посети изложбу под називом „Сребрно доба“, која је постављена поводом обележавања 100 година од смрти Евгена Думче, првог градоначелника Сентандреје. Петар Ластих, ди-

Остале сале су посвећене Сентандреји: приградској железници, која је повезала Сентандреју са Будимпештом и градској управи и индустрији у граду. Веома вредан експонат је сребрни прибор за писање, поклон Евгену Думчи, иначе део сталне поставке Војвођанског музеја у Новом Саду, као и делови намештаја који је Думча поседовао. У ходницима могу да се ви-

уредила је текстове и делове дописала.

Колаж је завршен одломцима из романа „Сеобе“ Милоша Црњанског. Текстове су говорили гимназијалци Александар Димитријевић, Лара Живковић, Катарина Пузигаћа, Тамара Владетић, Нађа Марчетић, Павле Булатовић, Милица Шарац из 11.б разреда. На крају литерарног приказа, Филип Иланковић, ученик 11.ц, прочитао је одломак из писам Јакова Игњатовића.

Борислав Рус, председник Самоуправе Срба у Будимпешти, поздравио је госте у име организатора и при том подсетио да су „Срби који су са Балкана пристигли у нову постојбину, донели са собом своје снажно верско, православно осећање, своју традицију и историјске успомене, као и чврсту решеност да то бране и чувају, како у

борбама, тако и у овом новом, савременом, грађанском животу“.

– Долазили су Срби и пре Чарнојевића у ове крајеве, међутим, сада се појавила могућност за стварање српског грађанског друштва. У првој половини XIX века Срби су овде имали своје упориште и центар српске културе. Можемо бити поносни што се налазимо на најсевернијој тачки српске културе, Сентандреји, насупрот Хиландару као најјужнијој. Ми имамо обавезу да наш идентитет чувамо и преносимо на нове генерације и да останемо на овим просторима – рекао је Рус.

Путовање до Сентандреје протекло је уз музицирање оркестра „Село“, песму њиховог вокалног солисте Николе Скорића и играче културно уметничког друштва „Табан“.

ректор Српског института, подсетио је на лик и дело Евгена Думче, на шта су се надовезали глумци Српског позоришта у Мађарској, Милан Рус и Јосо Маториц, кажујући фрагменте из дела Јакова Игњатовића и Милана Кашанина „Трагичност периферије“.

Арпад Ђеквичка, аутор изложбе, детаљније је представио свој пројекат, у коме су он и његови коаутори покушали да дочарају један веома занимљив и важан период Сентандреје између 1870. и 1920. године, период наглог привредног процвата Мађарске.

– Покушали смо да прикажемо како се тај развој одразио на овај град, који је тада имао

де експонати којима се дочарава начин живота ван града, поред Дунава и његове огромне улоге у прошлости Сентандреје. Приказана је и најезда филоксере, која је опустошила винограде сентандрејског краја.

На обележавању Дана сеобе, Србија из Мађарске придружила се група туриста из Суботице, а гости су, такође, били и чланови екипе Телевизије Кула. Излет је завршен кратком шетњом по Сентандреји, а на броду, у повратку, гости су поново уживали уз музику и по коју чашу вина, пловећи пут Будимпеште, која их је дочекала осветљена безбројним светлијкама.

Ову традиционалну манифестацију организовала је Српска самоуправа у Будимпешти у сарадњи са Српским институтом, Културним клубом у Будимпешти и Српском самоуправом у Сентандреји. Финансијску подршку су обезбедили ЕМЕТ и српске самоуправе у Зуглоу и Кишпешту.

К. П.

ГОДИШЊИЦЕ

Прошло је сто година од славне Тошничке устанке

Побуна народа коме без слободе нема живота

У јесен 1915. године уследио је нови напад трупа Централних сила на Краљевину Србију, којима је командовао немачки фелдмаршал Аугуст фон Макензен. Српска војска је била принуђена на одступање преко Албаније и Црне Горе, до обала Јадранског мора.

Србија је била окупирана и подељена. Аустроугарска војна власт образовала је Војно-генерални гувернеман у Србији, са седиштем у Београду. Бугари су оформили две војно-инспекцијске области: Мораву, са седиштем у Нишу, и Македонију, са седиштем у Скопљу.

Окупирани становници Србије, они обични, мали људи који су на својој кожи осећали последице губитка независности и слободе, ипак су се надали бољој будућности. Наду у ратни преокрет нису могли угушити ни бруталност, строгост ни перфидност Бугара, Аустријанаца и Мађара.

Зато су корени гериле и устанка и били у свесном отпору народа како политичком угњетавању и нападу на политичку свест и национално осећање, тако и освајачевој економској експлоатацији.

Ускоро је окупатор сасвим добро осетио да су Срби упорни и истрајни у напорима за ослобађање своје државе. Испљавало се то, између осталог, у упорном скривању и чувању оружја за неке боље дане, када ће се зачути топови са југа.

Једина оружана побуна народа на територијама које су биле окупиране трупима Централних сила у Европи, у време Првог светског рата, одиграла се 1917. године и трајала око месец дана, а обухватила је подручје Топличког округа, Косанички, Прокупачки, Јабланички и Добрички срез, и источне и средње пределе Копаоника. Народ Србије надао се бољој будућности, а наду да ће слобода доћи нису могли да угуше ни бруталност, строгост, ни перфидност Бугара, Аустријанаца и Мађара

чувају оружје и да се спремају за коначан обрачун са окупатором.

Његов рад није остао непримећен. Када је запретила опасност да буде ухапшен, Коста Војиновић се одметнуо. Било је то крајем јула 1916. године. Убрзо је у Лепосавићу формирао чету, језгро будућег Ибарско-копаоничког одреда. Био је то најелитнији одред у герилским борбама и у Топличком устанку.

И у српској Врховној команди у Солуну, размишљали су о планираној офанзивној армији Антанте на јесен. Донета је одлука да се на окупирану територију убаци један официр.

Част да буде одабран за извршење те акције припала је Кости Миловановићу Пећанцу, резервном пешадијском поручнику и ранијем четничком војводи. Пећанац је од пуковника Данила Калафатовића, шефа Оперативног одељења Врховне команде, добио задатак да на подручју Топлице пронађе војно способне мушкарце и организује их у чете, тако да једна за другу не знају, и сачека са акцијом док српска војска не пробије фронт и приближи се Скопљу. Пећанац је у Топлицу пребачен француским авионом (види антрфиле).

Коста Пећанац и Коста Војиновић су се срели и упознали у селу Горње Спанце у предвечерје 8. новембра 1916. године. Два крила покрета отпора – спонтано, које је створио Коста Војиновић, и организовано, које је било плод активности Косте Пећанца – обједињена су. Коста Пећанац је прихваћен за предводника организације.

Топлички устанак је био једини устанак на територијама окупираним од трупа Централних сила и једини устанак на европском континенту. Започео је двадесетих дана фебруара 1917. и трајао око месец дана, а претходила му је и следовала герила. Обухватио је територију Топличког округа – Косанички, Прокупачки, Јабланички и Добрички срез и источне и средње пределе Копао-

код Куршумлије започела је битка која је прерасла у устанак. Куршумлија је ослобођена 28. фебруара, Лебана 1. марта, Прокупље 3. а Блаце 5. марта.

Устанак је захватио подручје на десној обали Западне Мораве. Ослобођени су Власотинце и Црна Трава, а борбе су се водиле и на југу – у врањском подручју, и на истоку – у Заплању. Из Топлице и Јабланице сукоби су се „прелили“ и преко Малог Јастрепца у долину Западне Мораве и обухватили сокобањски и сврљишки крај.

ника. Избијању устанка допринело је више чинилаца, а највише стање у окупираним областима.

Врхунац народног незадовољства и огорчења и непосредан повод за устанак представљала је најављена регрутација Срба од 18 до 45 година за бугарску војску, почетком фебруара 1917. године. Тада су започела масовна бежања Срба у шуме и планине.

Устанак је имао организацију која га је припремала, али стицајем околности, устанак није отпочео на знак организације. Организовани покрет отпора се „придружио“ устанку, који се развијао полаганом из бунтовног расположења становништва. Понашање окупационих управа, њихов терор и бруталност, иритирали су окупиране. Побуну су, осим тога, подстицали организатори отпора, четовања и сукоби одметнутих са окупационим потерама.

Око 20. фебруара дошло је до првих оружаних сукоба управо између избеглих српских војних обвезника и бугарских потера. Јабланички одред је код Бојника у рано јутро 24. фебруара налетео на бугарску чету која је кренула у потеру и уништио је.

Два дана касније, у селу Мачковцу

Борбени потенцијал устанка су чинили становници села. Устаничка војска је имала две врсте јединица: герилске као ударне и сеоске као помоћне. Предводништво и права снага гериле и устанка биле су четничке војводе. То су биле највише старешине и личности од ауторитета, команданти оних јединица које су чиниле основу организације отпора. Они су сви потицали из градских средина, са изузетком Косте Пећанца.

Од позног лета 1916. постојала је изузетна герилска јединица – Ибарско-копаонички одред Косте Војиновића Косовца. Од фебруара 1917. Милинко Влаховић је командовао Јабланичким одредом. У ратним операцијама се показало да су то биле елитне снаге устанка.

Од јесени 1916. године је око војводе Косте Пећанца постојала већа или мања група бораца, названа Централни комитетски одред. То је била својеврсна дружина око које су се, када је командант кретао у борбу, окупљали четници и наоружани сељаци (битка на Мрамору на Морави 3. марта, поход на Ристовац и Босиљград у мају 1917, борбе у октобру 1918).

Тимочки и Пиротски комитетски одред Тошка Влаховића и Јована Радо-

Резервни потпоручник српске војске Коста Војиновић није се могао повући са главнином српске војске, пошто је био рањен. Он је остао код свога оца у Косовској Митровици. Прерушен у војног лиферанта који ради за аустроугарске трупе, Војиновић је обилазио копаонички и топлички крај, упознавао људе и говорио војним обвезницима да

АЕРОПЛАНОМ ОД СОЛУНА ДО РАДАН ПЛАНИНЕ

Коста Миловановић Пећанац је полетео 28. септембра 1916. пут Топлице, са аеродрома у Грчкој, да припреми устанак. Авионом „њепор“ пилотирао је Француз Рене Корнемон. Док су прелетали линију фронта, више од 40 граната је испаљено на авион, али није погођен. Пећанац, који је знао тек покоју француску реч, споразумевао се са пилотом гестикулацијом. Упео је ипак да наведе авион на Равне ливаде, близу села Механе на Радан планини, где су се спустили. Пошто су истоварили нешто опреме, укључујући и 25 килограма експлозива, савезници су се братски изљубили, пилот је сео у авион, Пећанац је завртео елису и Француз је наставио лет у Румунију.

ли у борбу и у знатној мери помогли наступу српске војске ка северу државе.

У Топличком устанку је историјску улогу одиграло много људи. То је исто-

ва модерну независну државу, за шта је одговорност падала на све слојеве друштва, тиме и на сваког појединца.

Жене су, као најбројнији део становни-

штва у окупираној Србији, постале актери у том важном историјском догађају. Спремност жена на различите врсте потпоре покрету отпора и устанку потврђена је у извештајима окупационих власти да су у сукобу са српским националним устанком, у коме учествују сви који могу да носе оружје.

Покрет отпора и устанак су следили идеје борбе за слободу националне државе. Борили се за остварење идеала слободе и државне независности. Идеали који

рија „обичних“ људи, од којих је огромна већина била неписмена и необразована. Није деловала никаква организација са стране и српски оружани отпор разумљив је једино као израз 11 деценија непрестаног труда једног народа с друштвом слободних сељака, без традиционално водећих слојева, да створи и очу-

су поштовани као врхунски били су слобода, отаџбина и народ.

Устаници су за себе говорили да су четници, комите или усташа, борци за слободну Србију. Они су своју борбу сматрали делом оне борбе коју је српска војска наставила у туђини, на Солунском фронту. ■

вића су такође били ударна снага устанка и носиоци повремених, али значајних четовања у крајевима источно од Мораве. Било је и јаких чета са познатим четовођама, који су сви, или скоро сви, били са села – Вучко Пантић, Машан Стојковић, Милош Милошевић, Богољуб Милетић, Новица Вељовић.

Упркос првим успесима, устанак се није дуго одржао. Развучени на дугачком фронту, устанички одреди нису могли да пруже јаки отпор, а до одлучне

ло, под вођством војводе Војиновића и браће Влаховића и Јована Радовића. Пећанац је одлучио да се повуче и чека тренутак за акцију.

Герила је доживела тежак пораз и погибијом Косте Војиновића 23. децембра 1917. године, али није била уништена. И тада је преживео део њеног вођства, који је следећих годину дана провео без борбених активности, да би, по пробоју Солунског фронта, у септембру 1918. године преживели устаници поново крену-

битке није ни дошло због наредбе Косте Пећанца о повлачењу.

Упоредо са пропадањем фронта на Морави и пред Прокупљем, распали су се, уз мањи или већи отпор, и остали устанички фронтови. Трупе Централних сила су без борбе 14. марта ушле у Прокупље, „престоницу“ слободне територије.

Окупатор је над побуњеним становништвом извршио сурову одмазду. У казненој експедицији настрадао је око 20.000 људи, запаљено 50.000 стамбених и економских објеката и нанета је огромна материјална штета.

Иако су здружене бугарске, аустроугарске и немачке снаге после месец дана поново завладале устаничком територијом, нису успеле да униште чете. Герила је опстала, поготову њено борбено кри-

Свој година од смрти Владислава Петковића Диса

За живота критикован и оспораван – постхумно ХВАЉЕН И СЛАВЉЕН

Владислав Петковић Дис је у души био песник, али како се од нечега морало и живети, радио је као учитељ и царински службеник. Био је извештач са фронта у Балканским ратовима. За време Првог светског рата пребеглао је у Француску. При повратку у Грчку брод на коме је пловио пресеће немачка подморница код Крфа и он бива потопљен.

Био је сасвим осредњи ђак, али је у седмом разреду Гимназије у Чачку написао своју прву пјесму – „На прозору свећа гори“ и то на немачком језику, који једва да је срицао. Два пута ће безуспешно покушавати да положи матуру. Када ни други пут није положио, овог пута у Зајечару, он је председника комисије позвао на част:

– Дозволите да попијемо по чашу пива. Ја се не љутим, праведно сте ме оборили. Али то нас не чини непријатељима. Ја чашћавам...

Дис је, дакле, био просечан ученик, али са натпросечним песничким талентом. У војску није ишао. Ослобођен је због уских груди и, по препоруци пријатеља, постаје привремени учитељ у селу Прлити испод Вршке Чуке, а покрај Зајечара. Све у нади да ће имати до-

Великог српског песника Владислава Петковића Диса (1880-1917), чувени Јован Скерлић је својевремено окарактерисао као лошег песника, који је праву славу доживео тек после смрти, када га проглашавају „оцем српске модерне“. Дисова судбина била је трагична, као и судбине многих његових савременика и браће по перу

је. Глумци су представе настављали у кафанама. Људи су се у њима братимили и крвили. Узалуд је уважени Јован Скерлић грмео да је све зло од њих.

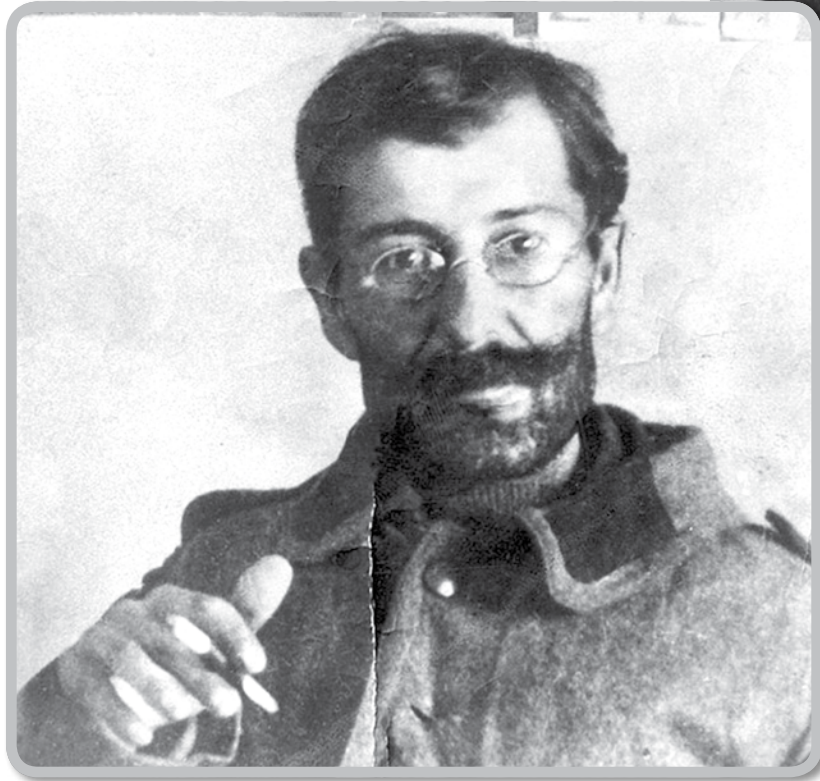
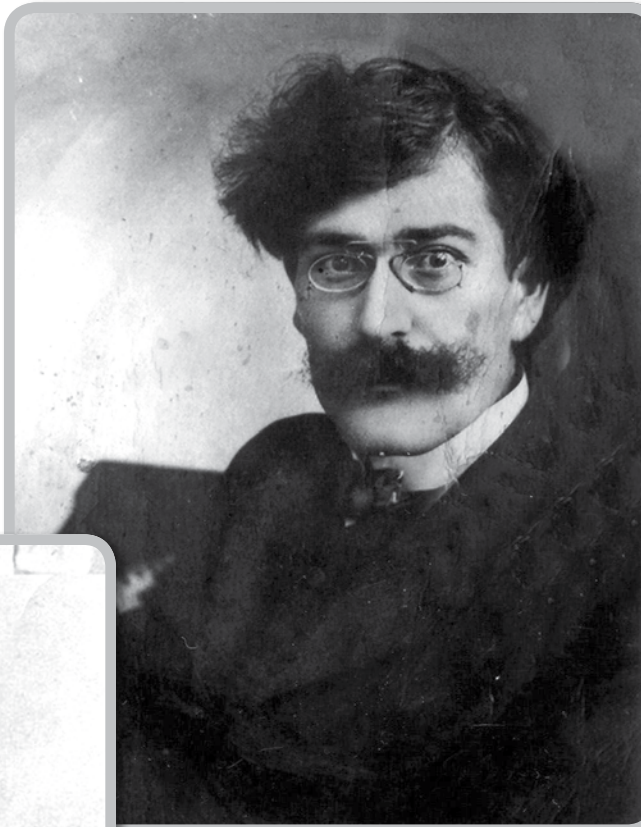
Висок и мршав, подуже косе и необичних бркова, с наочарима иза којих је вребао задивљујући поглед, бивши учитељ из околине Зајечара тек уз помоћ Нушића успева да пронађе прво запослење. Песник, који ће касније постати стални становник безмало свих наших антологија, радио је као кантарџија на савамалској

мо они који су их и писали. За свога живота објавио је само две књиге поезије – због недостатка новца, беспопштености критике, због тога што је живио само 37 година или због свега наведеног, али чињеница је да смо остали ускраћени за многе стихове које је овај песник слутњи још могао дас нам подари.

Дис је песник ирационалног, он слике налази у подсвесном. Песник је суморних расположења и чак очаја, његов је израз сетан и музикалан. Јован Скерлић га је критиковао, јер се Дис није уклапао у његов идеал напредног песника. Каснија критика, почевши од Исидоре Секулић, уврстила је Диса међу најбоље српске песнике налазећи да је увео у српску поезију модерну поетику и нов сензибилитет, и поред извесних језичких небрижљивости.

Књигу „Утопљене душе“ Дис је објавио 1911. године. Штампана је о свом трошку, јер није било издавача који би објавио поезију песника за коју је Јован Скерлић, тада најуглађенија личност српске критике, тврдио да „јесте једна неучка и груба имитација“.

Поезија „Утопљених душа“ је негаторска, болећива, плачна и црна. Уводи у њу бодлеровске мотиве што представља новину, али ту је присутан и мотив умрле драге, кога налазимо и у народној лирској поези-

вољно времена да се посвети песмама. Тешко је, ипак, бити распеван у чамотињи и тишини, те он многе ноћи проводи са сељацима уз таблице и чокање ракије. У град одлази једном месечно, по плату, без које се ујутро враћа у село, након кафанске седељке. И нових тридесет дана поста, до новог одласка у Зајечар.

То је трајало две године, када је одлучио да напусти учитељско место и, с тек подигнутом платом, крене у Београд, једини могући пут за све песнике.

Ушао је сасвим тихо у друштво београдских великана, у време када се живело по кафанама, које су биле и једина састајалишта. Знано се да се, када изађе, часопис у кафани прочита од корица до корица. Када се појави

ново књижевно име, кафане забру-

трошарини и са снебивањем се жали пријатељима да поваздан мора да мери шљиве.

Његов кафански начин живота умногоме се изменио после венчања са Христином Тинком, младом и лепом поштанском службеницом, коју је одмах сместио у своје стихове. Брак су склопили на јутрењу у старој Марковој цркви.

Веома привржен породици, али и пријатељима, Дис ће једном рећи:

– За четири године брака нисмо четири пута сами, без гостију, ни ручали ни вечерали.

На свет је дошло и њихово двоје деце, Гордана и Мутимир, али и ратови, балкански и светски, па растајак...

Владислав Петковић Дис је живео у малој земљи, у којој су књиге читали са-

Бранислав Нушић, Владислав Петковић Дис и Сима Пандуровић

ји. Његова поезија иде у ирационално, у њој су Дисови снови и његове тишине.

Збирка поезије „Ми чекамо цара“ написана је 1913. године. Његови кафански пријатељи су говорили да би било боље да ју је насловио „Ми чекамо пара“. У овој збирци пјесник је настојао да изрази славу своје отаџбине. То, међутим, није радио кличући у националном поносу, као други пјесници, него је тужно лутао по зграшћенима и трулежи. Због тога су многи критичари сматрали да је ова збирка слаба у целини те да су стихови звечећи празни и јефтино патетични.

Владислав Петковић Дис представља својеврстан врхунац у развоју парнасo-симболичке поезије. Био је необична, трагична личност. У животу га прате неуспеси, пораз и недаће.

У Првом балканском рату био је ратни извештач; у првом светском рату, трагичне 1915, налази се у маси избеглица које су се с војском повлачиле преко Албаније. Као и остали интелектуалци, с Крфа је послат у Француску.

Изгнанство и одвојеност од породице тешко је подносио, уз то се разболео од туберкулозе, тако да није било изгледа да ће преживети рат. Судбина је ипак хтела да његова смрт не буде обична, банална смрт многих српских писаца: није умро од сушице већ се утопио у Јонском мору кад је брод, којим је путовао из Француске на Крф, торпедовала немачке подморнице. Таква крај као да је наслутио насловом своје прве и главне збирке песама „Утопљене душе“ (1911) и основним расположењима што веје из ње.

За разлику од логичног и рационалног Пандуровића, Дис је сањар који је дубоко загазио у области сновиђења, слутњи, ирационалних визија. Недостајала му је песничка култура, познавање страних језика, чиме се могла похвалити већина тадашњих песника. Па ипак, он је дубље и лирски сугестивније од њих изразио заједничке преокупације: доживљај егзистенцијалне утамничено-

сти, умирање љубави, гашење осећања и живота.

Његова главна, у извесном смислу програмска песма „Тамница“, штампана као „пролог“ „Утопљених душа“, од песама других песника тога доба на ису или сличне теме разликује се по својим митским и метафизичким наговештајима. Она доноси, као што је приметио М. Павловић, читаву малу космогонију, сличну оној коју је Његош дао у „Лучи микрокосма“, али без њених религиозних импликација, сасвим лаичку, индивидуалну и лирску. Израђена је на три основна Дисова симбола: тамници, звездама и очима, од којих друга два контрастирају првome. Звезде припадају човековој преегзистенцији. Рођење је одвајање од звезда и почетак тамнице живота. Очи носе одсјај те магловите преегзистенције;

оне су, уз то, испуњене лепотом ствари што нас окружују. Песник носи свет у својим очима као што себе осећа у „погледу трава и ноћи и вода“.

У тим испреплетеним погледима проговара тајанство света и очитује се дубока повезаност и јединство свих бића. И љубав, као и звезде, налази се изван граница непосредног постојања. У многим песмама Дис пева о давној, већ заборављеној љубави.

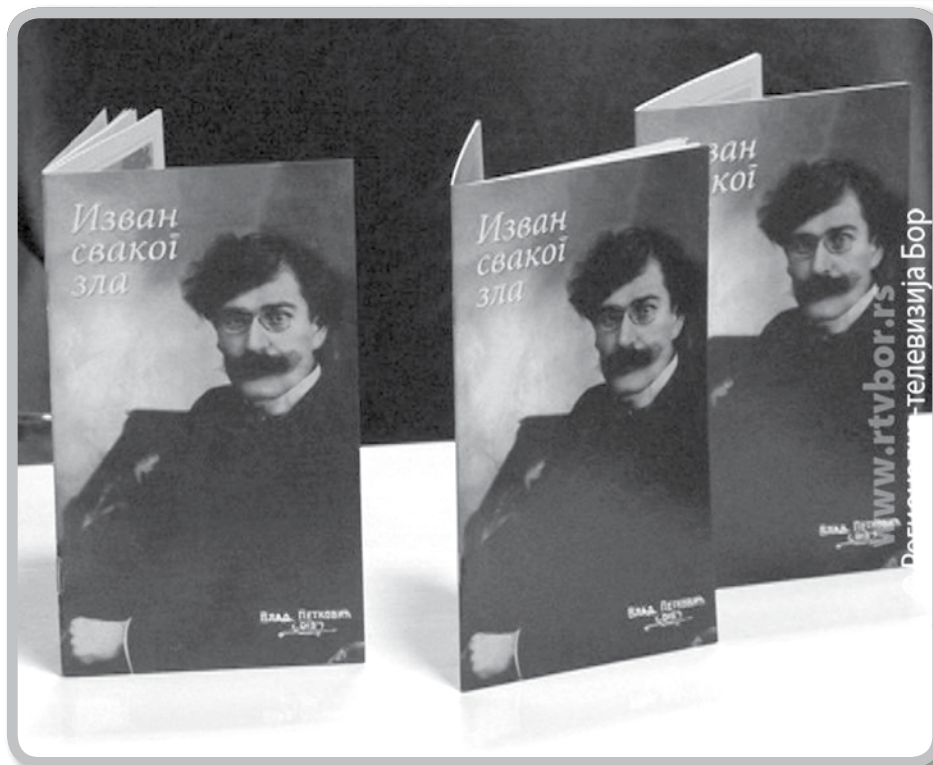
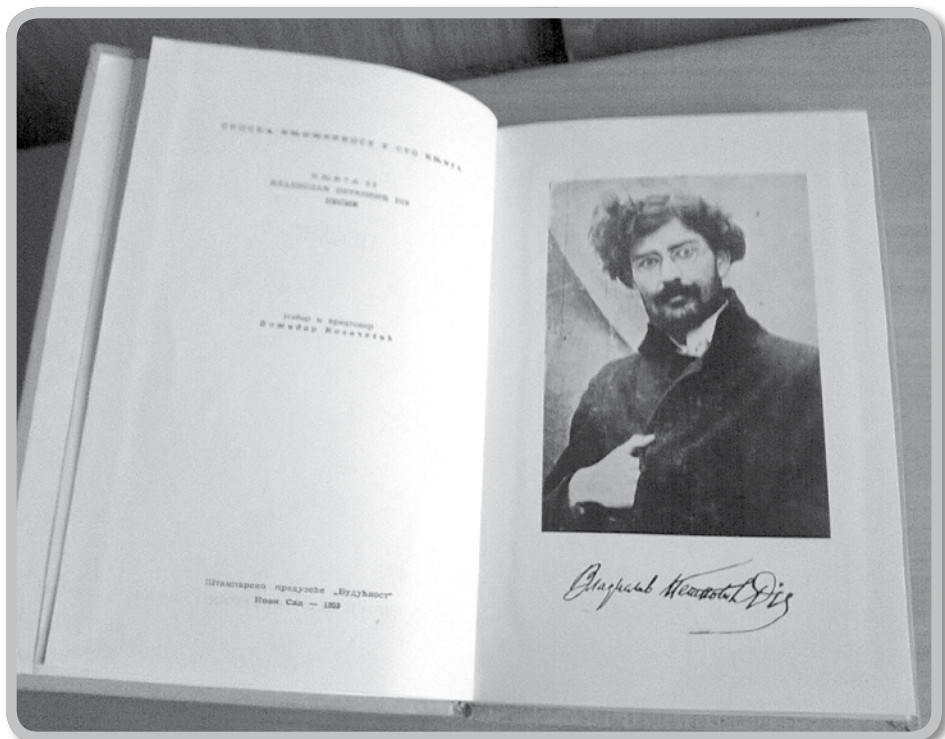
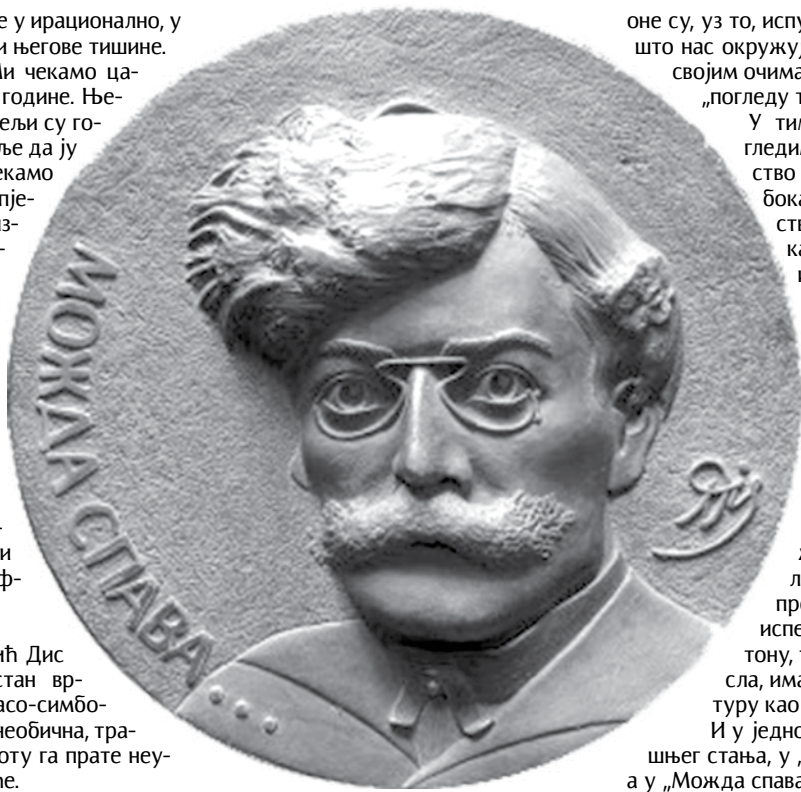
Лик драге израња из прошлости и обасјава „овај живот груби“. У његовој најлепшој песми „Можда спава“ драга долази из тајанствених предела сна. Ова песма испевана у баладичном тону, тешко ухватљива смисла, има у основи исту структуру као и „Тамница“.

И у једној и у другој пре садашњег стања, у „Тамници“ пре рођења а у „Можда спава“ пре буђења, постоји

жеље, прелазак из бића у небиће – то су мотиви читавог круга песама, које по главној песми из те скупине, „Нирвана“, можемо назвати нирванистичким. У неким песмама то осећање повезано је са суморним јесењим сликама, које су постале стална тема српске поезије после Војислава, у другима оно извире из доживљаја протицања времена. Песник се осећа немоћан да одоли сили времена („немам снаге да се борим са временом“), он проматра ствари како одлазе из живота у смрт, тонући у време.

Мртве ствари остају заувек изгубљене и расуте у времену, јер у његову сећању нема више снаге да их поново састави у целовите слике. У песми „Нирвана“ ишчезавају сви знаци живота. Песник се више не сећа онога што је било, него мртве ствари саме излазе преда њ, он је непомичан пред навалом небића, пред његовим погледом, који је „без облика, без среће, без јада (поглед мртв и празан дубоко“.

Традиционална поларизација српске поезије између стварности и идеала, снова и јаве, рационалног и ирационалног, индивидуалних тежњи и потреба тренутка осећа се и у Дисову невеликом опусу. Његова друга збирка „Ми чекамо цара“ (1913), с родољубивим пе-

неко друго стање које песник нејасно носи у сећању: у првој песми то су звезда не „невине даљине“, а у другој сан из чијих дубина као мелодија заборављене песме долази лик драге.

Тај лик до краја остаје нејасан, етеричан, од њеног тела песник разазнаје само очи, док се све остало губи у измаглици сна. Лирској сугестији те неодређености доприноси и особена мелодија стиха, која је ову песму успореног ритма, у тринаестерцима учинила „ремек-делом Дисове кантилене“ и једним од врхунских израза музикалности српског стиха.

Та светлост – која долази увек споља, из преегзистенције, из прошлости, из снова – постепено се сасвим губи. Ишчезава сјај звезда из очију и стара љубав из сећања, гаси се жеља за нечим лепшим и светлијим. Сан без снова, утрнуће

смама, представља, додуше, песнички данак императиву историје. У тој збирци нема песама од трајније вредности.

Али већ у првој књизи било је песама сазданих од елемената најгрубље стварности, с критичком и сатиричном оштрицом („Наши дани“, „Распадање“). У песмама насталим у изгнанству („Међу својима“, „Недовршене песме“) дошла је до израза извесна породична нежност и топлина какву нисмо упознали у ранијим песмама. И израз је ту друкчији, до оголелости једноставан, елементаран, непосредна, језик разговора, скоро непеснички, ритам искидан, близак слободном стиху.

У ствари, парнасовски идеал поезије, којем је Дис остао веран до краја, био је супротан његову песничком духу. Чврста форма песме била је претесан калуп о који се спотицала и разбијала његова лирска емоција. Као Бора Станковић у прози, и Дис је у поезији био уклештен између традиције и модерног доба; у традицију је био урастао нераскидивим нитима, а ново је више наслуживао него што га је схватио. У Дисовом изразу, који је често спутан, невешт, недограђен, огледају се ипак тамне дубине његовог доживљаја бића. ■ 4

ВЕДРА СТРАНА СВЕТА

АФОРИЗМИ

МИЛЕ ЂОРЂИЈОСКИ

- Изгубљен је бивши функционер. Моле се они који га нађу да га врате у садашњост.
- Разлика између политичара и гробара је велика. Гробари не сахрањују живе људе.
- Није тачно да су код нас за све потребне везе. Умиремо без везе.
- Мајстори смо за добру атмосферу. Цео свет нам се смеје.
- На нашем балу са маскама најбоље пролазе они са чарапом на глави.

ЂОРЂЕ ОТАШЕВИЋ

- Наши односи с Америком су свестрани. Бомбардују нас и када смо савезници и када смо непријатељи.
- Наше село је добило факултет, а очекујемо и да нам ускоро уведу струју.
- Полицијаци радо иду у оперу. Свиђа им се кад једна палица контролише седамдесетак људи.
- Након плаве коверте, доктор ме је брзо излечио. Он је моју болест узео здраво за готово.
- Дали смо цару царево, а Богу божје. Срећом, код нас је то исти човек.
- Уместо спортске прогнозе уплатио сам партијску чланарину. Свака чланска карта добија.

ДЕЈАН ТОФЧЕВИЋ

- Безбедносна ситуација је стабилна. Само падају жртве.
- Од позиције нема хлеба. Само ухлебљења.
- И ми коња за трку имамо. Побеђује у такмичењу за најбољу кобасицу.
- Устав нам гарантује кориштење ћирилице и латинице. Писменост – нико.
- Ово је пљачка! Сви полако ставите руке на сто и заокружите број поред имена кандидата.
- Одлично нам иде. Ми остајемо.
- Ми смо један модеран народ. Зато не очекујте заостале плате.
- Код њега нема протекције. Он па он.
- У његовом министарству влада кућна атмосфера. Запослио је читаву фамилију.

МИЛАДИН БЕРИЋ

- Тражимо да нам омогуће право гласа на америчким предсједничким изборима. Хоћемо да сами кројимо своју судбину.
- Да би дошли до Европе, мигранти морају проћи кроз Србију. То се зове преко трња до звијезда.
- Босанска новогодишња честитка: Желим ти срећу на свим пољима, посебно у минском.
- НАТО има снаге за брза дејства. Уласком Црне Горе добиће их и за спора.
- Хирург ме ставио на листу чекања. Чека да добијем плату.
- Не може свако да брука нацију. За то је потребан најбољи изборни резултат.
- Нас су одавно прешисали и они које нисмо шишали ни два посто.
- Постоји простор за повећање плата али то није наш простор!
- Хоће да буде српски краљ, а не зна српски. Који краљ!

МОМЧИЛО МИХАЈЛОВИЋ

- Његова политичка мисао се већ изучава на многим клиникама.
- Требало би их похапсити. Проблем је у томе, што би требало похапсити и оне који би требало да их хапсе.
- Дајте ми сто грама саламе, али исеците ми танко, танко, да буде двеста.
- Дакле, договорили смо се. Ви из партијског Одбора за науку и образовање, ви ћете растурило студентски протест, а ви из Одбора за културу и информисање, ви ћете претући новинара.
- Примитиван је и вулгаран, глуп је, понаша се као свиња. Звезда је рођена!
- Однекуд ми дошли мрави. Промували се мало по кухињи, па отишли трбухом за крухом.
- Демократија – време које протекне од тренутка смрти старог диктатора, до тренутка именованја новог диктатора.
- Све је мање врабаца у Београду. Па наравно, имају очи, имају мозак, имају крила, а не треба им пасош, не треба им виза.

Овај додатак објављујемо уз финансијску помоћ
Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Министарства спољних послова
Републике Србије

САТИРИЧНЕ ПРИЧЕ

НАСИЉЕ

Бледо лица обливеног знојем, средовечни мушкарац је ушао у полицијску станицу.

Пришао је групици полицајаца и тихо рекао:

– Дошао сам да се пријавим и предам.

– Шта сте то урадили господине? – упита један од полицајаца.

– Ужасан злочин. Насиље.

– Какво насиље? Говорите гласније.

– Породично – промрмља човек и обори главу.

– Ево још једног – рече неко – Над ким сте извршили насиље?

Човек је пар тренутака ћутао и немирно дисао, а онда рекао:

– Над децом. Над својом рођеном децом.

– Зашто?! Како?! – повикаше полицајци и опколише човека. Чула се и псовка.

– Нисам хтео, верујте... био сам уморан... дошао сам са једног слава припит и затекао их испред телевизора. Сео сам међу њих, своје анђеле и загрлио их... нисам смео то да урадим. Они су мој живот, моји голубови. Затворите ме молим вас.

– Доста! – викну један полицајац – говори шта си урадио док се још контролишемо!

Дрхтећи као лист на ветру, несрећни човек рече:

– Допустио сам им да гледају говор нашег председника.

Дејан Димитријевић Мита

МЕДИЈСКИ РАШОМОН

У недељу, на централном градском тргу, заказан је велики политички митинг, на којем би требало да говори и вођа нације. Извештаји са тог митинга су се врло мало, готово незнатно разликовали:

Режимски медији:

„Свенародни митинг је био величанствен. Стотине хиљада људи је овацијама поздрављало сваку реч нашег вође, који је апеловао на свест грађана и позвао их да подрже ову власт која је несумњиво донела просперитет државе. Митинг је окончан народним весељем, уз учешће бројних естрадних уметника.“

Опозициони медији:

„Свега стотинак грађана се окупило на тргу да чују фразе које је изговарао

лидер. Атмосфера је била депримирајућа, а повремено су се чули и звиждуци незадовољних грађана.“

Страни медији:

„У Србији је данас требало да се одржи митинг подршке вођи нације, али је

невреме спречило окупљање грађана, па је ова манифестација одложена за неке боље временске услове.“

Драгутин Минић Карло

ПРОЛЕЋЕ У ЈУЛУ

Било је ужасно топло и умирао сам од врућине.

Хитно ми је требало пролеће.

Па сам се обратио српском правосудју.

Тужио сам Републички хидрометеоролошки завод.

На првом рочишту њихов правни заступник је рекао да моју тужбу треба одбацити у потпуности јер је смешна и бесмислена.

– Као што сви знате, сада је тек почео јул месец, и свакоме је јасно да је садашње годишње доба лето. Господо, па не могу се тек тако мењати годишња

доба како коме падне на памет! – поентирао је тај адвокат на крају.

Судија није делио његово мишљење. Одмах се видело се да је и стручан и скроман. Заиста ме није много коштао.

Саслушани су моји сведоци.

Ђоле Вудсток је сведочио да је потпуно сигуран да је сада пролеће, да је свуда цвеће и једна велика лепа дуга.

Миле Контраш је изјавио да је се апсолутно не слаже ни са ким ко тврди да је сада лето.

Раша Минхаузен се заклео да у животу није видео лепше и пријатније пролеће.

Славко Песник је рекао да је свуда око њега и његове нове љубави потпуно пролеће.

С обзиром на то да је правни заступник Републичког хидрометеоролошког завода урлао и скакао по судници, судија је одлучио да се уради вештачење.

Судски вештак је засита био врхунски стручњак. Мада, искрено, мање скроман од судије. Доставио је вештачење временских прилика из којег се јасно могло закључити да је тренутно рано пролеће и да се сваког часа очекује да

процветају висобабе.

Правни заступник противничке стране је толико негодовао, да сам у паузи суђења морао да га посетим. И могу да кажем да је то један изузетно нескроман човек.

Ускоро је судија донео пресуду: „Извођењем доказа и саслушањем сведока, уз уважавање стручног вештачења, несумњиво је утврђено да је тренутно годишње доба пролеће.“

С обзиром да се нико на одлуку није жалио, пресуда је постала правоснажна.

Тако да вам желим срећан први дан пролећа!

Слободан Симић

ДИОГЕН

Диоген је словио као чудац. Стално је нешто ронђао себи у браду ходајући бесциљно по Атини. Једно приликом, након свађе са комшијама, упалио је фењер у сред бела дана и кренуо улицама Атине. Питали га шта тражи, а он једноставно одговорио: Тражим човека!

Ко зна, можда је и тражио, али, нашао је винско буре. Било је овелико, и пуно доброг вина. Нема лошег пића, има само лоших пијанаца, а ја нисам тај. Ревносно је почео да празни буре, како би себи обезбедио стамбени простор. И у историји ће остати познат по томе што је живео у бурету. А могло је и другачије.

Није било лако попиту толику количину, али, био је у доброј кондицији. Омамљен од пића, легао је у „исушени“ део бурета и уживао у сунчаним зрацима ко-

ји су додатно доприносили поспаности и опуштености. Није имао добар преглед спољне ситуације, зраци су му ударали право у очи. Али, топлота сунца му је пријала.

Тада се догодио и историјски сусрет.

Александар Велики је у часовима доколице обилазио Атину, размишљајући о новим освајачким походима. Све је то испуњавало његово его. Чак и понизни, поданички поздравли Атињана.

На благом узвишењу углада буре, а из бурета вире нечије ноге. Зачуди се насталој сцени и наравно, упита свог асистента, који му је био у пратњи, истина на одстојању од десетак метара, чије су то ноге.

– Већ се прочуло да у бурету живи чудни, самосвојни филозоф Диоген. – саопшти му асистент, задовољан што је дао прецизан одговор Александру.

– Идем да га упознам, баш ме занима тај лик. – рече Александар и крену узбрдо.

Дође до бурета из кога су вириле ноге Диогена, ширио се воњ неокупаног станара бурета и чуло лагано хркање.

– Поздрав великом Диогену, чуо сам за твоје филозофске мудролије. Шта могу да учиним за тебе?

Онако бунован, нечијом сенком заклоњеног сунца, није видео ко му се обраћа и није баш најбоље разумео његове речи.

– Склони ми се са сунца! – била је његова прва реакција.

Александар, изненађен начином обраћања и игнорисањем његове величине, а негде у души милостив према филозофима, окрете се и оде.

Кад је Диоген чуо ко је то био, ухватио се за главу. Због глупе атинске демократије пропала му је шанса да се коначно скриси у условима који би му омогућили боље размишљање, а и бољи живот.

У апсу!

СОКРАТ

Једном приликом замолили Сократа да каже неку сентенцу: Знам да ништа не знам! рече у даху. У ствари, рекао је на суптилнији начин оно што му је Ксантиса стално говорила: Немаш појма! Слушао то тек ослобођен из ропства Платон и нашао се у чуду:

— Како ћу да запишеш његове мисли и шта да запишеш ако ништа не зна? Пропаће моја историјска улога и мораћу изгледа да сам нешто напишем.

Тако је и било. Нешто од Сократових флоскула је успео да запише и сада се са њима муче гимназијалци и то на Латинском. Докоњаци превели са Старогрчког.

И ту се из ове сентенце појавио Цонтрадицију ин адјецто.

Како ли је Сократ могао да буде оптужен да квари омладину када је и сам изјавио да ништа не зна? Пре ће бити да је њега неко могао да поквари. Међутим, Римско право још није постојало, Платон још није написао своје дело Држава, а сплет околности је личио на ону старосрпску изреку:

Два без душе — трећи без главе, макар био и Сократ.

Реформа правосуђа је заиста неопходна, још тада су то тражили неки слободноумни људи. Реформа је процес и не може то на брзину - рекоше владари тада.

Како тада, тако и сада.

Душан Пуача

КЉУЧНИ ЧОВЕК

Главни одбор владајуће странке у малом граду, сатима је већао кога да предложи за велику годишњу награду из области културе. Падали су разни предлози, али је председник био неуомљив. Неко је предложио младог пијанисту, добитника већ неколико иностраних награда.

— А јели тај члан наше странке? — питао је председник.

— Није, још је млад.

— Па, шта чека, после

3 ће бити касно.

— А онај познати сликар, излагао је у Београду, па чак и у Паризу? — осмелио се неко од присутних.

— А да ли је он члан наше странке - дочекао га већ познато питање.

— Није, али...

— Нема ту али, идемо даље - пресекао је шеф.

— А онај писац...?

— Који, онај што пише колумне по свакојаким новинама у којим критикује владу? Нема шансе, па чак и ако је члан странке. А знам да није - мало се ражестио председник.

Дизајнерка није била члан странке, као ни познати лингвиста. О професору филозофије да и не говоримо. Председник једног тренутка готово повикао:

— Људи, другови, саборци, имали ко у овом граду да има неке везе са културом, а да је члан наше странке?

Један момак из задњег реда се охрабри:

— Домар културног центра Милутин је истакнути члан наше странке...

Председник као да је једва дочекао овај предлог:

— Па, дајте њега - повикао је.

Један из првог реда тихо додао:

— Па он је само домар, знате...

— Такав нам треба - био је одлучан председник. - Он држи све кључеве културе, и биоскопа, и сале за изложбе, и летње позорнице...

Он је кључни човек културе, схватате ли?

— А и брат му је шеф опозиционе странке. Додуше, он не говори са братом - добили су неки присутни.

— Ето, то је доказ његовог зрелог понашања - није узмицао председник.

— Да, али он је био две године у затвору због проневере - гракнуло је неколико њих.

— Када? — постави председник кључно питање.

— Још у прошлом режиму - одговорили су му.

— Дакле, одлично. Нека се види како је прошла власт осуђивала поштене. Њему треба дати награду и тачка - био је одлучан председник.

И би тачка. Домар Милутин је понео највеће признање као кључни човек културе града. Више него заслужено.

Идући кући, звецкајући кључевима и стежући диплому на грудима, домар Милутин је, уз тријумфални осмех пролазио поред својих комшија, кад му један додао:

— Да ниси и ти дипломирао, комшија?

Милутин би се у оваквим ситуацијама одмах посвађао и почео да псује, али овога пута је само промрљао себи у браду:

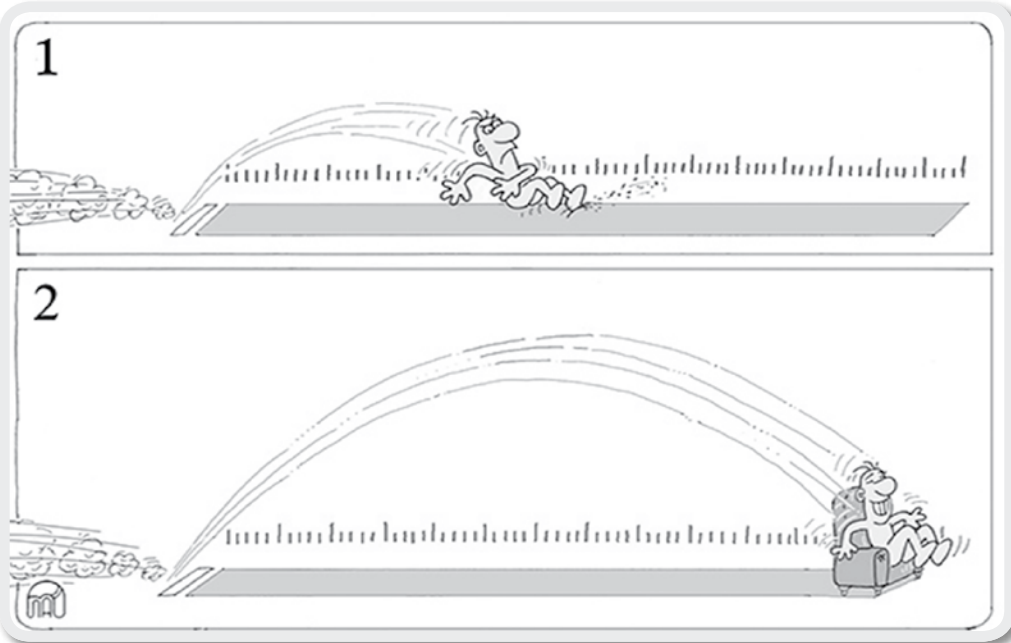
— Какав некултуран свет!

Драгутин Минић Карло

ВИКЕНДИЦА

То двоје метузалема ближили су се деведесетим, можда су и прешли коју годину, и некада, за време земље с носталгичним именом Југославија, били

су у неком Већу, као кадрови оног безбожника којем је бог све што је тај шарлатан намислио и хтео да има дао.

Примали су дебеле пензије, незаслужено, јер да су добро радили свој посао земља се не би распала, и дрхтали су престрављени под светлом батеријске лампе кад сам их с фантомком на глави по поноћи у викендици дигао из кревета, цептећи, као да је васколика светла будућност тек пред њима.

Соколио сам их утехом да нисам убица и насилник већ само пљачкаш, те су мало повратили душу и гледајући ме с неверицом ђипнули су и дали ми новчанике, вајкајући се што нису понели више.

Рекох им да то убудуће чине, због цукела већих од мене — избројох неких 17.000 динара — и вратио сам им венчано прстење, задржавши бакин ланчић и минђуше.

Док сам превртао по фијокама и орманима, држали су се у ходнику за руке и уверавали ме да ће се раном зором вратити у Београд и подићи паре и послати ми колико кажем и где кажем.

Насух им по чашицу коњака, коју некако принеше устима, и извадих из фрижидера и омањег буржоаског бар-шанка затечену храну и ракије, које ми бакица умота и спакова у ранац.

Стојећи крај стола, замезетих прштуру уз ајвар и сир, причајући им о брат-

ству и јединству наших народа и народности, за које су се борили, и до крајичког бутељку иноземног капиталистичког белог вина.

Одлазећи, руковао сам се са њима, и закључао их, а мобилне и кључеве оставио им вани пред вратима.

Удисао пуним плућима свежину ветра — другачије се осећа створење божије кад има и неку пару у цепу, готову ако се до ње поштеним радом па да га јебеш у земљи Србији не може доћи.

Има наде, Милоше Петронијевићу, да од тебе постане човек.

Чиста је штета само што ми уместо тих старца шака не допаде ма који посланик Скупштине Републике Србије, од деведесетих до дана данашњег, али остариће и они, неће до века на полагајима бити, па ће их под старост пљачкати неко други, ако дотле не буду поубијани, јер друштвене околности се мењају, и можда ће их неко некад питати што у бесцење новопеченим капиталистима и скоројевићима, као што су и сами, испродаваше онолике фабрике и оволики народ без посла оставише и на улици истераше, а све у име демократије и пуњећи властите цепове.

Милош Петронијевић

✿	LIČNA ZAMENICA	SLUŽBENI DOKUMENT	AUSTRIJA	NADJACATI VIKOM	NOBELIJUM	PRVO SLOVO AZBUKE	DECI-METAR	FORTE STRUČNJAK ZA VIZANTOLOGIJU	BIVŠI ITALIJANSKI FUDBALER INZAGI				
									OBUČA ZA KRETANJE PO BLATU, KALJACA	REČNO OSTRVO	ROMAN MIHAILA SOLOHOVA	ZAČETNIK NEČEGA	
VRSTA INSEKTA, ZOLJA				MLADA FOLK PEVAČICA SA SLIKE	→								
NOVI PAZAR			IZVRŠNI ODBOR	○		SRPSKO MUŠ. IME							
I SLIČNO (SKR.)			JUŽNOAM. DRŽAVNIK (1783-1830)	○		SPRAVE ZA PROVERU NISANJE-NJA (GRČ.)							
PODACI KOJI SE UNOSE U KOMPJUTER				○	OBIM		MAĐARSKI PISAC, LAJOS						
				○	MLADUNCI ORLA		NASTATI						
SRPSKI ČUVENI KARDIO-HIRURG (1913-96)				○							IVANJICA		
NORVEŠKA		MESTO U BANATU KOD KANJIŽE		○							FRANCUSKI FUDBALER GURKUF		
VREME KOJE JE PROŠLO		MORSKI GREBEN		○					UZVIK BOLA, AJAO				
POND				○					PLETENICA KOSE				
→				○						LIČNA ZAMENICA			
PUTOPIS ALFONSA LAMARTINA		SUD ZA BUČKANJE MLEKA		○						UGLJENIK			
TESLA		OBLIK RATA		○								TAJLAND	
ČUVENA KAZNIONICA U JUGOSLAVIJI				○								NA TOM MESTU, OVDE	
VRSTA POBEDE U BOKSU				○						NETO (SKR.)			
KANADSKA PEVAČICA FURTADO				○		TRG U PARIZU						UGOSTITELJSKA RADNJA (SKR.)	
BELGIJA				○		DRAGA MUŠKA OSOBA							
→				○									
MALI BOROVI, BORIĆI				○	AMPER								
LJUTNJA, SRDŽBA				○	ISTAKNUTI RADNIK								RAKJIA ZAČINJE-NANA ANISOM
JAK VETAR SA SNEGOM, MEČAVA				○									
SRDAČAN, LJUBAZAN				○									
TENISKI KLUB			GLUMICA ZIRARDO	○									
			SRPSKO ŽEN. IME ODMILA	○									
✿	I DRUGO (SKR.)			○									
	FUDBALSKI SAVEZ SRBIJE			○		ZAPAD							
				○		CRKVENO-SLOVENSKI (SKR.)							
SLOYENACKI PIŠAC PREŠERN				○									
ONAJ KOJI UŽIVA U TUĐIM MUKAMA				○									
MATERIJAL ZA PROZORE (MN.)				○									

